

UMEÅ UNIVERSITET

"DÅ SKA VI REAGERA OCH AGERA I SKOLAN"

En kvalitativ studie gällande
rutiner och tillvägagångssätt vid
problematisk skolfrånvaro.

Ulrika Magnusson & Monica Martinsson

Examensarbete, 15 hp

Specialpedagogprogrammet

Ht 2022

Sammanfattning

Skolfrånvaro ger konsekvenser för såväl enskild elev som för familj och samhälle och är ett växande problem både nationellt och internationellt. Elever i Sverige har skolplikt och utbildningsrätten är lagstadgad, detta till trots är allt fler elever frånvarande från skolan. Såväl evidens från statlig utredning som granskning av Skolinspektion visar att elever med omfattande frånvaro inte får den hjälp de behöver. Studiens syfte och frågeställningar riktas därför mot att beskriva och analysera de uppfattningar och erfarenheter huvudman, elevhälsoteam och lärare har gällande rutiner och tillvägagångssätt kring utredning, insatser och åtgärder, uppföljning samt samverkan vid elevers frånvaro i grundskolans yngre åldrar. Erfarenheter och uppfattningar från aktörer på tre olika nivåer har belysts genom semistrukturerade intervjuer, såväl enskilda som i fokusgrupper. Studiens empiri har analyserats utifrån Kearneys fyra kriterier samt Tier-modellen applicerad på svensk kontext. Resultatet påvisar behovet av stödjande rutiner samt ökad samverkan med externa aktörer kring problematisk skolfrånvaro och följs av en diskussion om systematikens och samverkans stödjande roll i hantering av skolfrånvaro. Kunskapsområdet behöver studeras ytterligare, förslagsvis genom att undersöka hur samverkan möjliggörs och hur hinder för samverkan undanröjs mellan externa aktörer och skola.

Nyckelord: helhetsperspektiv, rutiner, samverkan, tidiga insatser, Tier-modellen

Innehållsförteckning

INLEDNING.....	1
SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR.....	2
BAKGRUND OCH TIDIGARE FORSKNING.....	3
SKOLPLIKT OCH RÄTTEN TILL UTBILDNING.....	3
TERMINOLOGI.....	3
PROBLEMATISK SKOLFRÅNVARO.....	4
ELEVHÄLSANS ROLL.....	4
NÄRVARORUTINER.....	5
UTREDNING.....	6
INSATSER OCH ÅTGÄRDER.....	7
UPPFÖLJNING.....	8
SAMVERKAN.....	8
SUMMERING.....	9
TEORETISKT RAMVERK.....	9
RESPONSE TO INTERVENTION.....	10
KEARNEYS FYRA KRITERIER.....	10
TIER-MODELLEN.....	10
TIER-MODELLEN I SVENSK KONTEXT.....	11
METOD.....	13
METODVAL.....	13
URVAL.....	13
DATAINSAMLINGSMETOD OCH GENOMFÖRANDE.....	14
Intervju grundskolechef 1 och 2.....	15
Fokusintervju elevhälsoteam 1 och 2 samt lärarlag 1 och 2.....	15
DATAANALYSMETOD KVALITATIV INTERVJU.....	15
ETISKA ÖVERVÄGANDEN.....	16
STUDIENS TILLFÖRLITLIGHET OCH TROVÄRDIGHET.....	17
METODDISKUSSION.....	17
RESULTAT OCH ANALYS.....	18
UPPFATTNINGAR OCH ERFARENHETER HOS HUVUDMAN, ELEVHÄLSOTEAM OCH LÄRARE GÄLLANDE UTREDNING AV PROBLEMATISK SKOLFRÅNVARO.....	18
Närvarorutiner.....	18
Närvarorapportering.....	19
Helhetsperspektiv.....	20
ANALYS.....	20
UPPFATTNINGAR OCH ERFARENHETER HOS HUVUDMAN, ELEVHÄLSOTEAM OCH LÄRARE GÄLLANDE INSATSER OCH ÅTGÄRDER AV PROBLEMATISK SKOLFRÅNVARO.....	21
Behovsstyrda insatser.....	21
Relationens betydelse.....	22
ANALYS.....	22
UPPFATTNINGAR OCH ERFARENHETER HOS HUVUDMAN, ELEVHÄLSOTEAM OCH LÄRARE GÄLLANDE UPPFÖLJNING AV PROBLEMATISK SKOLFRÅNVARO.....	23
Uppföljningsintervaller.....	23
Positiv bekräftelse.....	23
ANALYS.....	24
UPPFATTNINGAR OCH ERFARENHETER HOS HUVUDMAN, ELEVHÄLSOTEAM OCH LÄRARE GÄLLANDE SAMVERKAN KRING PROBLEMATISK SKOLFRÅNVARO.....	24
Intern samverkan.....	24
Extern samverkan.....	25
ANALYS.....	25
DISKUSSION.....	27
EXTERNA AKTÖRERS BETYDELSE FÖR ELEVER I KOMPLEX SKOLFRÅNVARO.....	27

SYSTEMATIKENS BETYDELSE GÄLLANDE RUTINER FÖR UPPMÄRKSAMMANDE AV SKOLFRÅNVARO	28
EFFEKTIVA INSATSER KRÄVER STÖDJANDE STRUKTURER.....	29
AVSLUTANDE REFLEKTIONER	31
FÖRSLAG TILL VIDARE FORSKNING	31
REFERENSLISTA	33
BILAGA 1. INFORMATIONSBREV	37
BILAGA 2. SAMTYCKESBLANKETT	38
BILAGA 3. INTERVJUGUIDE HUVUDMAN	39
BILAGA 4. INTERVJUGUIDE ELEVHÄLSOTEAM	41
BILAGA 5. INTERVJUGUIDE LÄRARLAG	43

Inledning

Skolfrånvaro är ett växande nationellt och internationellt problem som ger konsekvenser för både elev och samhälle (Gren Landell, 2018). För enskilda barn och ungdomar innebär skolfrånvaro en riskfull tillvaro där insatsen är deras framtid. Den enskilt viktigaste skyddsfaktorn för barns framtida hälsa och möjligheter är att få klara skolan (Borg & Carlsson Kendall, 2018; Friberg, Karlberg, Sundberg Lax & Palmér, 2015; Kearney, Gonzálvez, Graczyk, & Fornander, 2019; Socialstyrelsen, 2010; Sveriges kommuner och Landsting, 2013). Ju tidigare eleven hamnar i skolfrånvaro desto högre är risken för negativa effekter i ett livsperspektiv (Socialstyrelsen, 2010).

Skolans roll vad gäller att främja skolnärvaro är att tidigt uppmärksamma signaler och aktivera åtgärder. Detta kräver såväl kartläggning som analys av orsaker till skolfrånvaro. Orsaker återfinns såväl i skolan, i hemmet och socialt som i svårigheter hos eleven (Gren Landell, 2020). För att öka kunskapen och stärka likvärdigheten runt om i landets skolor ger Skolverket (2022d) ut rekommendationer vilka är tänkta att stödja såväl huvudman som enskilda skolor i arbetet med att främja skolnärvaron för alla elever. I Skollagen (SFS 2010:800) har dessutom sedan 2018 rektors ansvar gällande utredning om frånvaro skärpts. Rektor ska skyndsamt se till att elevens upprepade eller längre frånvaro utreds och att detta ska ske i samråd med eleven, dess vårdnadshavare samt med elevhälsan. Trots dessa åtgärder kommer inte alla elever till skolan av olika anledningar. Höstterminen 2019 hade en av sju elever inom grundskolan en frånvaro på minst 15 procent (Skolverket, 2021). Frånvaron ökar i takt med stigande ålder och har blivit allt vanligare bland elever i de yngre åldrarna (Gren Landell, 2018; Skolverket, 2021).

Såväl den statliga utredningen *Saknad! Uppmärksamma elevers frånvaro och agera* (SOU 2016:94) som Skolinspektionens (2016a) granskning visar att elever med omfattande frånvaro inte får den hjälp de behöver för att fullgöra sin utbildning. Skolor och kommuner behöver utveckla arbetet med att hantera och komma till rätta med skolfrånvaro. Kommunerna behöver bli bättre på att stödja skolor i arbetet med skolfrånvaro samt att underlätta samverkan mellan externa verksamheter. Skolorna behöver utveckla elevhälsans närvarofrämjande arbete och bättre ta reda på orsakerna bakom elevens frånvaro samt vidta rätt åtgärder innan en problematisk skolfrånvaro är ett faktum (Skolinspektionen, 2016a; SOU 2016:94). Dessutom vittnar skolpersonal om att det saknas kunskap om hur systematisk kartläggning och analys genomförs (Gren Landell, 2020).

Elever som på olika vis hamnar i en problematisk skolfrånvaro får därmed inte rätten till sin utbildning tillgodosedd. Elevens förutsättningar att uppnå kunskapskraven och fullfölja sin utbildning kan påverkas, vilket riskerar att resultera i ofullständig utbildning som försvårar deltagande i yrkes- och samhällsliv (Skolverket 2012, 2021). Elever med omfattande skolfrånvaro löper större risk att hamna i ett utanförskap och psykisk ohälsa (Borg & Carlsson

Kendall, 2018; Gren Landell, 2018; Kearney, 2008a, 2008b). Alla barn som bor i Sverige omfattas av obligatorisk skolplikt, vilket ger barnet en grundlagsstadgad rätt till kostnadsfri utbildning (SFS 2010:800). Skollagen är tydlig vad gäller vilka krav som ställs på skolan när det gäller barns rätt till utbildning. Det är skolans uppdrag att ge alla elever den stimulans och ledning de behöver för att utvecklas och utbildas. Barn och ungdomar med stor frånvaro riskerar att gå miste om rätten till utbildning.

Frågan som därför behöver ställas är: Hur är det möjligt att barn kan vara frånvarande från skolan när vi i Sverige har skolplikt och lagstadgad rätt till utbildning? Frågeställningen skapar förutsättningar för den som verkar för att främja skolnärvaro. Genom att göra ett nedslag i två olika kommuners hantering av problematisk skolfrånvaro öppnas en möjlighet att undersöka vilka uppfattningar och erfarenheter aktörer på tre olika nivåer har. En sådan undersökning kan ge en pusselbit i fråga om att bidra till förståelse för betydelsen av rutiner och tillvägagångssätt i arbetet kring problematisk skolfrånvaro. Det framkommer i ett betänkande från Statens offentliga utredningar (SOU 2016:94) hur huvudmän och skolor önskar ökad kunskap om problematisk skolfrånvaro vilket sammantaget bidragit till val av område för vårt examensarbete inom specialpedagogprogrammet.

Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att beskriva och analysera de uppfattningar och erfarenheter huvudman, elevhälsoteam och lärare har gällande rutiner och tillvägagångssätt vid elevers problematiska skolfrånvaro i grundskolans yngre åldrar.

Frågeställningar:

1. Vilka uppfattningar och erfarenheter har huvudman, elevhälsoteam och lärare gällande utredning, insatser och åtgärder samt uppföljning av problematisk skolfrånvaro i årskurs F-6?
2. Vilka uppfattningar och erfarenheter har huvudman, elevhälsoteam och lärare gällande samverkan kring problematisk skolfrånvaro i årskurs F-6?

Bakgrund och tidigare forskning

I följande avsnitt presenteras en bakgrund relevant för studiens syfte och frågeställningar. Inledningsvis redogörs för lagar och styrdokument. Därefter följer en litteraturgenomgång gällande terminologi och problematisk skolfrånvaro, elevhälsan samt närvarorutiner. Avslutningsvis beskrivs utredning, insatser och åtgärder, uppföljning samt samverkan och dess betydelse för arbetet med problematisk skolfrånvaro.

Skolplikt och rätten till utbildning

Som ett av de första länderna i världen undertecknade Sverige Barnkonventionen och den 1 januari 2020 blev FN:s konvention om barns rättigheter även en del av svensk lag (SFS 2018:1197). I såväl Skollag (SFS 2010:800) som Läroplan (Skolverket, 2022a) tolkas Barnkonventionens krav vad gäller rätten till utbildning (Skolverket, 2020). Alla barn som är bosatta i Sverige omfattas av obligatorisk skolplikt. Den obligatoriska skolplikten börjar fullgöras när barnet fyller sex år, inledningsvis i förskoleklass och därefter i grundskolan eller i den skolform där eleven tas emot. Skolplikten innebär en skyldighet för eleven att delta i utbildningen. Om en elev utan giltigt skäl uteblir från den obligatoriska verksamheten är rektor skyldig att samma dag informera vårdnadshavare om frånvaron (SFS 2010:800). Alla skolpliktiga barn har en ovillkorlig rätt att få tillgång till utbildning. Elevens rätt till utbildning innebär att alla barn som omfattas av den allmänna skolplikten har rätt till kostnadsfri grundläggande utbildning i allmän skola (7 kap. 3 § SFS 2010:800). Såväl vårdnadshavare som hemkommun har ansvaret för att elevens obligatoriska skolplikt fullgörs. Det åligger vårdnadshavare att se till att barnet tar sig till skolan och hemkommunen i sin tur att eleven fullgör sin skolgång. I de fall ett skolpliktigt barn inte går i någon av de obligatoriska skolformerna har hemkommunen ansvaret för att barnet på något sätt får en föreskriven utbildning. Hemkommunen ska även vid upprepad eller längre elevfrånvaro vid behov samordna insatser med organisationer, samhällsorgan eller andra som berörs (7 kap. 20-21 § SFS 2010:800).

Terminologi

I Sverige saknas en samstämmig begreppsdefinition för frånvaro, såväl inom forsknings- och skolvärlden som samhället i övrigt (Gren Landell, 2020). Fenomenet återfinns även internationellt, ett flertal termer och begrepp förekommer gällande elever som på olika vis hamnat i en skolfrånvaro och definitionen är många gånger godtycklig (Gren Landell, 2018, 2020; Kearney, 2008b; SOU, 2016:94). Några av de mest förekommande begreppen i den amerikanska litteraturen är "school refusal" (skolvägran), "school phobia" (skolfobi), "truancy" (skolk), "school withdrawal" (föräldrastödd frånvaro) samt "school absenteeism" (skolfrånvaro) (Bühler, Karlsson & Österholm, 2018; Gren Landell, 2018; Kearney, 2008b). Begreppen används utifrån den antagna bakomliggande orsaken till enskilda elevers skolfrånvaro (Bühler et al., 2018; Gren Landell, 2018). I Sverige är begreppet "hemmasittare" vanligt förekommande, men en vedertagen definition av begreppet saknas (Gren Landell, 2020; SOU 2016:94). För att skapa förutsättningar för att bedriva effektiv

forskning samt samverka kring elevers frånvaro belyser Kearney (2008a) vikten av en gemensam terminologi och definitioner.

I Skollagen (SFS 2010:800) används begreppen giltig eller ogiltig frånvaro, men det finns ingen definition i Skollagen av de två begreppen. Som skäl för giltig frånvaro kan exempelvis anmäld sjukdom, beviljad ledighet eller befrielse från viss undervisning i enighet med författningar räknas. Ogiltig frånvaro innebär följaktligen att det saknas ett giltigt skäl för elevens frånvaro från den obligatoriska skolverksamhet som anordnas. En anmäld frånvaro innebär dock inte att den automatiskt är giltig, den bedömningen åligger skolan att göra (Gren Landell, 2020; Skolverket, 2022b).

Problematiske skolfrånvaro

Problematic school absenteeism som begrepp används av forskaren Christopher A. Kearney (2008a, 2008b). Begreppet återfinns även i svensk kontext, bland annat i den statliga utredningen om elevfrånvaro (SOU 2016:94) och benämns då som problematisk skolfrånvaro. Ett förslag till definition skrivs som följer fram i nämnd statlig utredning:

“Med problematisk skolfrånvaro avser utredningen frånvaro i sådan omfattning att frånvaron riskerar ha negativ inverkan på elevens utveckling mot utbildningens mål. Det här omfattar all frånvaro, det vill säga både giltig och ogiltig frånvaro samt sammanhängande och upprepad frånvaro” (SOU 2016:94., s. 21).

Genom att tillämpa begreppet problematisk skolfrånvaro som paraplybegrepp, ges utrymme att beakta olika faktorer som påverkar elevers närvaro i skolan, såväl psykiatriska, sociala, skol- som samhällsbaserade. Definitionen tar hänsyn till samtliga aspekter av utebliven närvaro, såväl ströfrånvaro som längre sammanhållande frånvaro eller giltig som ogiltig frånvaro. Dessutom framhåller begreppet att det är frånvaron som utgör problematiken och inte eleven (Gren Landell, 2018; Kearney, 2008a; Kearney et al., 2019). Om elevens frånvaro utvecklas vidare till problem eller inte är svårt att veta i förväg och är olika från individ till individ. Frånvaro som för en elev inte påverkar måluppfyllelse kan för en annan få stora konsekvenser. Det finns därför en svårighet att kategorisera vad som betraktas som problematisk eller inte problematisk skolfrånvaro. Potentiellt finns det alltid en risk med all frånvaro och risken ökar med frånvarons omfattning (Kearney, 2008a; SOU 2016:94).

Elevhälsans roll

När den nya Skollagen (SFS 2010:800) trädde i kraft 2011 samlades skolhälsovård, den särskilda elevvården samt de specialpedagogiska insatserna i en samlad elevhälsa med krav på tillgång till vissa yrkeskategorier. En samlad elevhälsa innebar ett tydliggörande i den förändrade inriktningen som skedde, från det tidigare vårdperspektivet till ett mer hälsofrämjande friskperspektiv med elevfokus. Synen på elevens lärande betraktas numera som en sammansatt

process innefattande såväl elevens psykiska och fysiska hälsa som skolans lärmiljö (Hylander, 2016; Hylander & Guvå, 2017; Runström Nilsson, 2017). I Skollagen (SFS 2010: 800) framkommer att det ska finnas tillgång till elevhälsa för att alla elevers utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. Elevhälsan ska omfattas av medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Tre av de fyra yrkeskategorierna specificeras; skolläkare och skolsköterska, psykolog samt kurator. Den fjärde yrkeskategorin specificeras inte utan benämns som personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses.

Det är huvudmannen som ansvarar för att alla elever har tillgång till elevhälsans professioner samt avgör vilken kompetens som behöver vara på plats i skolans verksamheter. Bedömningen görs utifrån de lokala behov som finns (Hylander, 2016; Hylander & Guvå, 2017; Skolverket, 2022c, 2022d; Socialstyrelsen, 2016). Rektor har som pedagogisk ledare och chef det övergripande ansvaret för verksamheten och elevhälsoarbetet på skolan, vilket även inkluderar elevhälsans verksamhet (Runström Nilsson, 2017; SFS 2010:800; Socialstyrelsen, 2016; Törnsén, 2014). De olika yrkeskategorierna i elevhälsan har olika arbetssätt och skilda perspektiv, men alla med det gemensamma målet att bidra till skolans främjande, förebyggande och åtgärdande arbete för att stödja alla elever att utvecklas mot skolans mål (Hylander & Guvå, 2017; Runström Nilsson, 2017; SFS 2010:800; Skolverket, 2022d; Socialstyrelsen, 2016). Förhoppningen med en samlad elevhälsa är att de olika yrkeskategorierna utgör ett team med gemensamt tänkande och handlande, som samverkar och lär av varandra (Hylander, 2016; Partanen, 2012). Bühler et al. (2018) menar att i skolans arbete med elever i problematisk skolfrånvaro är den samlade elevhälsans kompetens och multiprofessionella sammansättning särskilt betydelsefull. Variationen av elevhälsans organisation och tillgänglighet är dock stor ute i landets olika skolor (Törnsén, 2014). Skolinspektionens rapporter (2015:5, 2016b) visar hur tillgången till elevhälsoteam är otillräcklig i landets skolor och då främst det psykologiska perspektivet. Vidare framkommer hur elevhälsoteam kontaktas sent i arbetet kring skolfrånvaro även om rutiner för hantering av frånvaro finns på skolan.

Närvarorutiner

En av de främsta anledningarna till att mäta skolnärvaro är att säkerställa elevers skolgång. En tillförlitlig rapportering av elevers frånvaro är centralt för att skolors frånvarostatistik ska kunna analyseras trovärdigt och huvudmannen bör därför bidra med stöd till rektor i arbetet (Gren Landell, 2018; SKL, 2013; Skolverket, 2022d; SOU 2016:94). Det är elevens hemkommun som har det yttersta ansvaret för att säkerställa att elevens skolgång fullgörs och en förutsättning för detta är således att kommunen har rutiner för skolpliktsbevakning (Skolinspektionen, 2016a).

En närvarorutin är ett övergripande dokument med rutiner som skolan följer när en elev är frånvarande från skolan (Gren Landell, 2018). Rutinen bör vara nära förankrad i verksamheten och i det praktiska skolnärvaroarbetet. I rutinen

beskrivs bland annat hur olika parter ska agera när en elev är frånvarande från skolan, både vid enstaka tillfällen och under längre perioder. Närvarorutinen innehåller även information om hur samarbetet med vårdnadshavare ska se ut samt vad skola och andra samhällsfunktioner ska göra. Till närvarorutinen kan en så kallad åtgärdstrappa kopplas. I denna framgår när och vad som ska göras och av vem (SKL, 2013; SOU 2016:94). I skolans egna rutiner bör skolans arbete med att uppmärksamma, skyndsamt utreda och följa upp frånvaro framgå (Gren Landell, 2020; Skolverket, 2022d; SOU 2016:94). Det innebär exempelvis att all personal registrerar all frånvaro korrekt samt att all frånvaro analyseras på såväl grupp- som individnivå (Gren Landell, 2018). Även om det saknas definition i Skollagen av begreppen giltig respektive ogiltig frånvaro behöver båda följas upp (Skolinspektionen, 2016a; Skolverket 2022b) eftersom all frånvaro utgör en potentiell risk för problematisk skolfrånvaro (Gren Landell, 2018, 2020; SOU 2016:93). När eventuell problematisk skolfrånvaro uppmärksammas initieras utredning av rektor. Den genomförs skyndsamt samt följs av åtgärder som bygger på utredningens resultat. Därefter följs åtgärder upp och revideras vid behov. Vårdnadshavare inkluderas i arbetsgången redan vid uppmärksammandet och deltar tillsammans med eleven och skolan i såväl utredning som uppföljning (Gren Landell, 2018, 2020; Skolverket, 2022d; SOU 2016:94). En förutsättning för skolans arbete med skolfrånvaro är att personalen delar samma definition av problematisk skolfrånvaro (Gren Landell, 2018).

Hur skolornas rutiner för rapportering, tolkning och uppföljning av elevfrånvaro ser ut varierar nationellt. Några skolor rapporterar frånvaro i antal tillfällen, andra i procent. Uppföljning sker veckovis på några skolor, terminsvis på andra (Skolinspektionen, 2016a; SOU 2016:94). Såväl Skolinspektionens rapport (2016b) som den statliga utredningen (SOU 2016:94) visar att skolor har rutiner gällande frånvarorapportering men brister i att rapportera, följa upp och analysera elevers frånvaro. En kommunövergripande närvarorutin bidrar till ökad likvärdighet i kommunens skolnärvaroarbeta. Rutinen behöver implementeras ut i verksamheten och regelbundet kommuniceras med förvaltning, skolor och berörda samverkansparter, exempelvis BUP och Socialtjänst (SKL, 2013).

Utredning

Skollagen (SFS 2010:800) skärpte 2018 rektors ansvar att utreda elevers frånvaro vid upprepad eller längre frånvaro, oavsett om den är giltig eller ogiltig och rektor ansvarar för att utredningen genomförs i samverkan med elev och vårdnadshavare. Det skärpta lagkravet tillkom utifrån tendenser att tillsätta standardåtgärder vid skolfrånvaro (Gren Landell, 2020).

Orsaker till skolfrånvaro återfinns vanligtvis inom flera områden, såväl i hemmet, som i skolan, socialt eller som svårigheter hos eleven. Inte sällan har dessa faktorer en ömsesidig påverkan. Vikten av att utforska olika faktorerers ömsesidiga påverkan blir betydelsefull i arbetet med att identifiera orsaker. Ofta förekommande har skolfrånvaro en utlösande och en vidmakthållande faktor (Gren Landell, 2018, 2020). En gemensam syn på orsaker till elevens frånvaro

skapar förutsättningar för rätt insatser (Borg & Carlsson Kendall, 2018; Gren Landell, 2018, 2020). Benägenhet finns att skola, elev, vårdnadshavare och andra aktörer förlägger orsaker till frånvaro utanför sitt område vilket motiverar en systematisk och bred utredning (SOU 2016:94). En bred och systematisk utredning innebär att frågor ställs inom samtliga riskområden såsom skola, familj, individ samt faktorer utanför skolan som exempelvis kamrater (Gren Landell, 2018, 2020). Syftet med en utredning är att skapa förståelse för elevens frånvaro och genom att utredningen intar ett helhetsperspektiv skapas förutsättningar för orsaker och vidmakthållande faktorer att utkristalliseras (Borg & Carlsson Kendall, 2018; Gren Landell, 2020). Utredning om frånvaro ska ske i samråd med elevhälsan (7 kap. 19 § SFS 2010:800) samt tillämpa bredd vad gäller informationsinhämtning såsom formulär, samtal och skriftlig dokumentation (Borg & Carlsson Kendall, 2018; Gren Landell, 2020). Utredarens kunskaper om riskfaktorer för frånvaro är betydelsefulla så även förmågan att inta ett relationellt förhållningssätt då elevens uppfattning om sin frånvaro och vad som krävs för ökad närvaro är viktig information (SOU 2016:94). Utredarens syn på frånvarons orsaker påverkar vilka insatser som beslutas (Elliot & Place, 2019). En utredning följs av analys där faktorer som stödjer respektive utmanar närvaro skrivs fram (Gren Landell, 2020). Betydelsen av att utredningen dokumenteras skriftligt är stor. Dokumentationen kommer att utgöra en grund för det fortsatta arbetet med analys, insatser och uppföljning. Här skrivs även de mål som ska uppnås samt vem som ansvarar för vad fram (SOU 2016:94).

Insatser och åtgärder

Skolan kan generellt bidra till ökad närvaro genom att skapa förutsättningar för eleven att känna sig lyssnad på, tillhandahålla goda relationer och skapa delaktighet för eleven (Elliott & Place, 2019; Gren Landell, 2020; Keppens & Spruyt, 2020). Det finns elever som hamnar i omfattande skolfrånvaro trots skolans förebyggande och främjande arbete med frånvaro. Avgörande för att skapa förutsättningar för ökad skolnärvaro eller återgång till skolan för eleven är att ett individfokus tillämpas, att åtgärder riktas mot orsaker till elevens skolfrånvaro samt mot de vidmakthållande faktorerna (Gren Landell, 2018).

Skolinspektionen (2016a) visar att skolor tenderar att avvakta innan åtgärdande insatser tillämpas för att främja eller förebygga elevers frånvaro. Insatser och åtgärder som sätts in har benägenhet att vara slumpartade och det saknas förståelse för de bakomliggande orsakerna till frånvaron (SOU 2016:94). Skolors upplevelser är att de har provat allt, dock menar Gren Landell (2018) att tesen "pröva rätt än att pröva allt" utifrån genomförd utrednings resultat skapar bättre förutsättningar för rätt insatser. De insatser som aktiveras behöver således härledas till elevers unika behov som identifierats genom ett gott utrednings- och analysarbete. Utredning, dess analys och arbetet med insatser ska dokumenteras och användas vid uppföljningar (Borg & Carlsson Kendall, 2018; Gren Landell, 2020). Elevens syn på och delaktighet i insatsernas utformning påverkar insatsernas framgång (SOU 2016:94).

Uppföljning

Vägen tillbaka till skola och högre närvaro är kantad av oro för misslyckanden både för elev och vårdnadshavare. Ett bristfälligt stöd kan leda till återgång till skolfrånvaro och skolfrånvaro, skolfrånvaro har dessutom en tendens att återkomma. Uppföljning är därför en avgörande del i resultatet av arbetet med skolfrånvaro. Den positiva uppmärksamheten på elevens närvaro är betydelsefull samt att eleven upplever att skolpersonalen ser och uppskattar dess ansträngningar och närvaro. Elever i problematisk skolfrånvaro som återkommer till skolan tenderar att mötas av negativa reaktioner eller inga reaktioner alls (SOU 2016:94).

Vid uppföljning återanvänds med fördel de frågor som ingår i utredningen för att söka skillnader och utveckling. Uppföljningen syftar till att ge information om vad som hjälpte eleven och vad som inte blev bra. Uppföljningen utgör ett underlag för det fortsatta arbetet med planering utifrån de behov det nya nuläget visar (Borg & Carlsson Kendall, 2018; Gren Landell, 2020). Beskrivning av nya nuläget behöver belysa frågor som elevens kunskapsutveckling, delaktighet i skolarbetet samt upplevelse av förändring i såväl hem- som skolsituation. Intervaller mellan uppföljningar beror på elevens behov. Är återförandet till skolgång i ett inledningsskede eller om elevens frånvaro är hög eller komplex behöver uppföljningar ske tätt, vilket kan innebära daglig uppföljning (Gren Landell, 2018).

Samverkan

Elever som har upprepade eller långvarig skolfrånvaro befinner sig i riskzonen vad gäller att hamna i en utsatt situation. Att samordna insatser tidigt är strategiskt viktigt ur såväl individ- som samhälleligt perspektiv (Gren Landell, 2021). En närvarofrämjande faktor är en god relation mellan elev och lärare vilken gynnas i hög utsträckning av samarbete mellan hemmet och skolan. God kommunikation och samarbete mellan skola och hem stärker föräldrars deltagande och engagemang (Gren Landell, 2018).

Skolfrånvaro indikerar ofta psykosociala problem, såväl skol- som individ- och familjerelaterade vilket motiverar multisystematiskt arbete med insatser i berörda system - familj, kamrater och skola (Gren Landell, 2021; SKL, 2013). Ofta förekommande är att problematiken bottnar i flera orsaker varför vikten av samverkan mellan aktörer från olika discipliner är stor (Borg & Carlsson Kendall, 2018; Friberg et al., 2015; Gren Landell, 2021; SKL, 2013; Skolverket, 2022e). Problematisk skolfrånvaro är komplext och kräver samordnade resurser. Insatser som planeras gemensamt och tajmas med varandra stärker effekten. Samverkan och att inta ett helhetsperspektiv har ömsesidig påverkan som även skapar förutsättningar för tidiga insatser likväl som enskilda insatser utifrån individperspektiv kan leda till förväntan på andra aktörer att agera. Att inta ett helhetsperspektiv och tillämpa konstruktiv samverkan leder generellt till delaktighet för föräldrar och elever. Samverkan har ett mervärde för föräldrar genom avlastning och för elever som utvecklar ökad tilltro till samhället (Gren

Landell, 2021). Samordnade insatser behöver systematiskt och fokuserat förbereda elev, skola och föräldrar för ökad skolnärvaro eller återgång till skolan (Gren Landell, 2021), skolan behöver därför ta samordningsansvar med skolfokus då skolan kvarstår när andra professioner avslutar insats (Borg & Carlsson Kendall, 2018; Friberg et al., 2015).

I Socialtjänstlagen (2 kap. 7 § 2001:453) beskrivs hur kommunen tillsammans med regionen ska upprätta en samordnad individuell plan, SIP, när det finns behov av insatser från såväl socialtjänst som hälso- och sjukvård. I SIP ska tydligt framgå vilka insatser som ska genomföras och vem som ansvarar för dessa. Det ska även framgå när insatser ska ske samt vem av huvudmännen som har det övergripande ansvaret för planen. Vårdnadshavare ska ges möjlighet till delaktighet i det fall dessa inte bedöms som olämpliga.

I SKL (2013) framkommer politikens betydelse för skolnärvaroarbeta och hur politikens intresse för och efterfrågan av resultat tillför styrka i förbättringsarbetet med skolnärvaro. Rapporten visar även hur kommuner kan skapa förutsättningar för samverkan dels mellan externa aktörer, dels mellan externa aktörer och skola genom att organisera med en samordnande tjänst (SKL, 2013).

Summering

Den tidigare forskningen påvisar vikten av fullgjord skolgång ur ett såväl enskilt som samhälleligt perspektiv, den visar även att elever inte får det stöd de behöver. En gemensam definition av paraplybegreppet problematisk skolfrånvaro möjliggör samverkan mellan lärare och elevhälsoteam inom skolan samt med externa aktörer vilket behövs då orsaker till skolfrånvaro ofta återfinns inom skilda områden. En av de främsta anledningarna till att mäta skolnärvaro är att säkerställa elevens skolgång vilket motiverar betydelsen av rutiner och systematik gällande såväl uppmärksammande som utredning, insatser och åtgärder samt uppföljning av skolfrånvaro. Tidigt uppmärksammande och tidiga insatser möjliggör förhindrande av att en skolfrånvaro utvecklas mot mer komplex frånvaro i framtiden. Tidiga och effektiva insatser är viktiga framgångsfaktorer för gynnsamt närvarofrämjande arbete vilket motiverar att studiens empiri analyseras mot den systematiska Tier-modellen som presenteras i nedanstående Teoriavsnitt.

Teoretiskt ramverk

Denna studie har använt Kearney och Graczyks (2014) ramverk Tier-modellen vilken utgår från Response to Intervention-modellen, RtI. Tier-modellen är specifikt riktad mot hantering av skolfrånvaro och utgår från de fyra kriterier som Kearney (2008a) menar att en teoretisk modell behöver innehålla för att framgångsrikt kunna analysera och praktiskt stödja arbetet med skolfrånvaro. I Ifous rapportserie 2020:3 applicerades Tier-modellen på svensk kontext av Malin Gren Landell (2020) och utgör analysverktyg för denna studie tillsammans med Kearneys (2008a) fyra kriterier. Nedan presenteras inledningsvis en generell beskrivning av RtI-modellen (Fox, Carta, Strain, Dunlap & Hemmeter, 2010;

Grosche & Volpe, 2013; Kearney et al., 2019) därefter följer Kearneys (2008a) fyra kriterier, Tier-modellen (Kearney & Graczyk, 2014) samt denna satt i svensk kontext (Gren Landell, 2020) vilket avslutar avsnittet.

Response to Intervention

Ett traditionellt förhållande till insatser är att de aktiveras vid svårigheter, verksamheten tillämpar då reaktiva insatser. Response to Intervention (RtI) är ingen reaktiv modell utan i stället en proaktiv internationell modell som ursprungligen tillämpas kring läskunnighet men som vuxit och kommit att användas inom olika områden i skolan som stöd för elevers sociala-, beteende- och kunskapsutveckling (Fox et al., 2010; Grosche & Volpe, 2013; Kearney et al., 2019).

Response to intervention (RtI) syftar till att motverka elevers skolmisslyckanden som senare kan leda till skolsvårigheter genom att tidigt upptäcka potentiella svårigheter och organisera för stöd. Modellen bygger på systematiska bedömningar samt nogsam uppföljning och identifiering av framsteg. Response to Intervention-modellen struktureras hierarkiskt i tre nivåer där insatserna är förebyggande i den första, tidiga i den andra och mer omfattande i den tredje (Fox et al., 2010; Grosche & Volpe, 2013; Kearney et al., 2019). Det tidiga uppmärksammandet av potentiella svårigheter eller utlösande faktorer samt tidiga insatser riktade mot identifierade eller vidmakthållande orsaker gör RtI-modeller särskilt kompatibla för hantering av skolfrånvaro då studier visar att en inledningsvis låg frånvaro kan kopplas till en mer komplex frånvarosituation i framtiden. En RtI-modell är särskilt användbar för att främja närvaro och ta sig an skolfrånvaro och därmed undvika att invänta skolmisslyckanden (Kearney & Graczyk, 2014).

Kearneys fyra kriterier

Kearney (2008a) menar att en teoretisk modell som stöd att hantera skolfrånvaro behöver uppfylla fyra kriterier:

1. Det första kriteriet utgör en gemensam terminologi.
2. Det andra kriteriet innebär modellens behov att belysa skolfrånvaro ur olika perspektiv. När professioner uppmärksammar endast sitt område riskeras betydelsefulla faktorer att gå förlorade, tvärvetenskaplighet är betydelsefullt i en teoretisk modell kring skolfrånvaro.
3. Det tredje kriteriet riktas mot modellens flexibilitet där hänsyn till förändringar i beteende möjliggörs.
4. Det fjärde kriteriet innebär att modellen behöver vara användarvänlig och fungera som stöd för bedömningar, insatser och utvärderingar såväl kring enskilda elever som för elevgrupper (Kearney, 2008a).

Tier-modellen

Kearney och Graczyk (2014) har skapat ett ramverk specifikt riktad för hantering av skolfrånvaro som utgår från Rti-modellen och Kearneys (2008a) fyra kriterier. Enligt Tier-modellen utgör tidiga och effektiva insatser viktiga framgångsfaktorer

för gynnsamt närvarofrämjande arbete för alla elever (Kearney et al., 2019; Kearney & Graczyk, 2014). Ramverket visualiseras som en pyramidmodell med olika lager (engelskans tier) och kommer så att omnämnas som Tier-modellen. Insatser som presenteras i nivå 1 (grön nivå) följer upp genom pyramidens nivå 2 (gul nivå) och nivå 3 (röd nivå) och ökar allteftersom i intensitet.

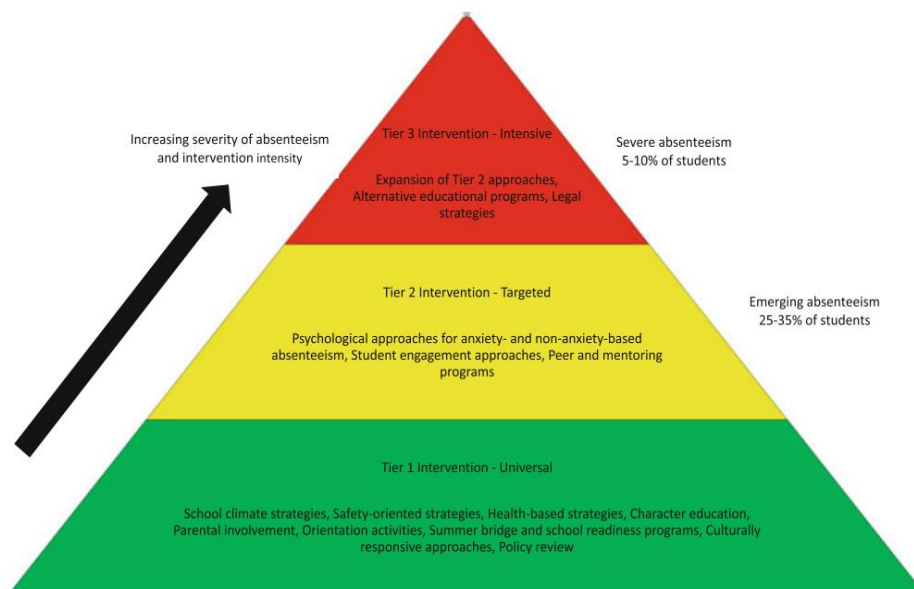

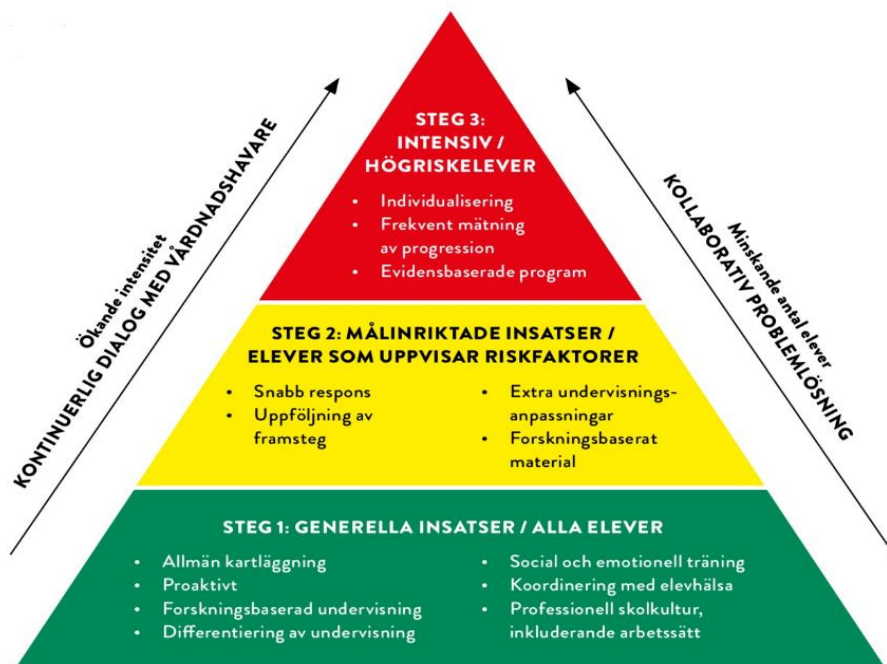
Fig. 1 A Response to Intervention model for problematic school absenteeism

Figur 1: Tier-modellen som stöd för hantering av problematisk skolfrånvaro (Kearney & Graczyk, 2014, s. 5).

Nivå 1 (grön nivå) innebär främjande generella insatser för alla elever vilket ligger som grund för en positiv skolkultur. Här beskrivs vikten av samverkan med föräldrar och uppföljning av skolfrånvaro sker två gånger per månad. På nivå 2 (gul nivå) sker en systematisk utredning av elevens frånvaro, forskningsbaserade insatser aktiveras och följs upp veckovis eller dagligen. Insatserna justeras efter visad effekt. Nivå 3 (röd nivå) utgör pyramidens spets och omfattar elever som befinner sig i problematisk, komplex och eventuell varaktig skolfrånvaro. Här krävs individuella insatser som är samordnade mellan skola och externa samhällsliga instanser. Uppföljningar sker dagligen (Kearney & Graczyk, 2014).

Tier-modellen i svensk kontext

Tier-modellen har applicerats på svensk kontext av Gren Landell (2020) genom Ifous rapportserie 2020:3. Där framkommer vikten av att skolans närvaroarbete sker på alla pyramidens nivåer och att insatser genomförs på de tidigare nivåerna innan strategier från pyramidens övre nivåer aktiveras. Insatserna beskrivs bli mer intensiva och individriktade i takt med frånvarons ökade komplexitet.

Figur 2: Tier-modellen (Kearney & Graczyk, 2014) satt i svensk kontext som stöd för hantering av problematisk skolfrånvaro (Gren Landell, 2020, s. 25).

Den gröna nivån (nivå 1) genomsyras av närvarofrämjande insatser som riktas mot alla elever. Här ingår ett medvetet arbete med att tidigt uppmärksamma frånvaro och dess orsaker samt att åtgärda genom tidiga insatser och följa upp dessa vid två tillfällen per månad. Samverkan utifrån elevens frånvaro sker i tidigt skede mellan hem, skola och skolans elevhälsa. Till nivå 1 räknas elever med max 10 procent frånvaro (Gren Landell, 2020).

I Ifous rapportserie (Gren Landell, 2020) framkommer vidare hur elevers upprepade eller långvariga frånvaro som enligt skollagen (7 kap. 19a § SFS 2010:800) kräver att rektor påbörjar utredning kan förstås som frånvaro på Tiermodellens gula nivå (nivå 2). På denna nivå aktiveras skyndsamt en systematisk utredning med snabb respons och veckovis uppföljning av insatsernas effekt. Utredningen ska vara multimodal (utföras med olika metoder och informationskällor) och multidisciplinär (olika perspektiv används) för att ge vägledning för insatser. Elevens och vårdnadshavares delaktighet i utredningen är central för att möjliggöra goda relationer och samarbete kring åtgärdande insatser som leder till ökad skolnärvaro. Till nivå 2 räknas elever med frånvaro mellan 10 och 20 procent (Gren Landell, 2020).

Slutligen framkommer hur röd nivå (nivå 3) kräver intensiva och samordnade insatser som baseras på utredningens resultat och utvärderas dagligen. Samordnade insatser krävs inte bara inom skolan utan även med externa aktörer som Socialtjänst, Barn- och ungdomspsykiatri, Barn- och ungdomshabilitering med flera. Dessa instanser ger möjlighet till stöd och behandling som inte återfinns inom skolans ram. Till nivå 3 räknas elever som har minst 20 procent skolfrånvaro (Gren Landell, 2020).

Metod

Nedan följer presentation av de metodologiska val som gjorts för att besvara studiens syfte och frågeställningar. Inledningsvis presenteras val av metod, därefter följer studiens urval, datainsamlingsmetod och genomförande, dataanalysmetod, etiska övervägande samt studiens tillförlitlighet och trovärdighet. Avsnittet avslutas med en metoddiskussion.

Metodval

Studiens syfte var att beskriva och analysera huvudman, elevhälsoteam och lärares uppfattningar och erfarenheter gällande rutiner och tillvägagångssätt vid elevers problematiska skolfrånvaro i grundskolans yngre åldrar varför en kvalitativ metod valdes. Den kvalitativa metoden var att föredra eftersom tyngdpunkten i metoden är på informantens uppfattningar och erfarenheter samt hur de tolkar verkligheten snarare än på mängden insamlade data. Dessutom möjliggör en kvalitativ metod närmare relationer till informanten vilket kan bidra till fördjupade svar, vilket inte är möjligt i en kvantitativ forskningsstrategi (Bryman, 2018; Kvale & Brinkmann, 2014).

Urval

Två olika urvalskriterier gjordes för att svara upp mot studiens syfte. Det första var ett så kallat bekvämlighetsurval (Bryman, 2018) då tillgängligheten fick styra, vilket nyttjades i fråga om val av kommuner och respektive kommuns grundskolechef. Avsikten var att empirin skulle hämtas från två olika kommuner för att möjliggöra något bredare urval och på så vis bredda studien. Kommunerna var båda belägna i Mellansverige.

Ett målinriktat urval möjliggör ett val av informanter (Bryman, 2018) vilket nyttjades i det andra urvalet, då elevhälsoteam och lärarlag i respektive kommun valdes ut på ett strategiskt sätt. För att såväl elevhälsoteam som lärarlag skulle kunna beskriva uppfattningar och erfarenheter gällande rutiner och tillvägagångssätt vid elevers problematiska skolfrånvaro i grundskolans yngre åldrar var vikten av erfarenhet av just problematisk skolfrånvaro stor. Informanter i elevhälsoteam och lärarlag bestod av följande yrkeskategorier:

Kommun 1

Skola 1 är en skola med cirka 300 elever från förskoleklass till åk 6. Skolan ligger centralt inom kommunen.

- Lärarlag 1 består av fyra lärare som undervisar på Skola 1 i årskurserna 4 till 6.
- Elevhälsoteam 1 består av rektor, kurator, psykolog, speciallärare, specialpedagog samt skolsköterska. Kurator, psykolog samt skolsköterska arbetar dels på Skola 1, dels på andra skolor i kommunen där elevernas åldrar varierar från förskoleklass till årskurs nio. Övriga i elevhälsoteam 1 arbetar enbart på Skola 1 med elever i åldrarna från förskoleklass till årskurs 6.

- Grundskolechef 1 har arbetat på tjänsten sedan 2017.

Kommun 2

Skola 2 är en skola med cirka 200 elever från förskoleklass till åk 6. Skolan ligger centralt inom kommunen.

- Lärarlag 2 består av tre lärare som undervisar på Skola 2 i årskurserna 4 till 6.
- Elevhälsoteam 2 består av rektor, kurator, speciallärare, skolsköterska samt socialpedagog. Kurator och skolsköterska arbetar dels på Skola 2, dels på annan skola i kommunen där elevernas åldrar varierar från förskoleklass till årskurs 6. Övriga i elevhälsoteam 2 arbetar enbart på Skola 2 med elever i åldrarna från förskoleklass till årskurs 6.
- Grundskolechef 2 har arbetat på tjänsten sedan 2017.

Datainsamlingsmetod och genomförande

Utifrån studiens syfte och frågeställningar valdes kvalitativ intervju som datainsamlingsmetod. Enskilda intervjuer genomfördes med respektive kommuns grundskolechef. För att fördjupa studien ytterligare genomfördes fokusgruppsintervjuer med respektive skolas elevhälsoteam och lärarlag i båda kommunerna. Totalt genomfördes sex intervjuer varav tre i kommun 1 och tre i kommun 2.

En semistrukturerad intervju valdes för att skapa förutsättningar för flexibilitet vad gäller intervjufrågornas ordningsföljd och möjlighet till följdfrågor. Intervjun kan bölja utifrån informantens svar samt ge informanten möjlighet att fördjupa sig inom vissa frågor och utforma svaren på eget sätt vilket Bryman (2018) och Denscombe (2016) menar ökar möjligheten till mer detaljerade och uttömmande svar. För att skapa förutsättningar för aktivt lyssnande, vilket Kvale & Brinkmann (2014) menar är lika viktigt som att behärska frågetekniken, krävs förtrogenhet i intervjuguiden vilket skapades bland annat genom att undersökarna genomförde en informell pilotintervju med kollega på arbetsplatsen.

Inför intervjuerna upprättades tre semistrukturerade intervjuguides, där den första avsåg grundskolechef, den andra elevhälsoteam och den tredje lärarlag (Bilaga 3, 4 och 5). Intervjuguiderna semistrukturerades med fyra specifika teman där vart och ett svarade mot studiens syfte och frågeställningar; utredning, insatser och åtgärder, uppföljning samt samverkan.

Intervjuerna med grundskolecheferna var förlagda på respektive kommunhus och såväl elevhälsoteamens som lärares fokusgruppintervjuer var förlagda på informanternas arbetsplatser. Före intervjustart informerades informanterna om studiens syfte samt om de forskningsetiska principerna och samtyckesblanketterna (Bilaga 2) signerades. Informanterna gavs möjlighet att ställa frågor. Samtliga intervjuer spelades med godkännande in på mobiltelefon

för att möjliggöra transkribering. Eftersom studien var av kvalitativ art var inspelning av intervju även av betydelse för att kunna uppfatta nyanser av informanternas svar (jfr. Kvale & Brinkman, 2014). Intervjuerna pågick under cirka 60 minuter.

Intervju grundskolechef 1 och 2

Grundskolecheferna i respektive kommun tillfrågades om medverkan via e-post där studiens syfte beskrevs. Efter positiva svar mailades informationsbrev (Bilaga 1) med ytterligare information om studien, dess syfte samt forskningsetiska principer (Se s. 16), överenskommelse om tid och plats för intervjun gjordes samtidigt.

Fokusintervju elevhälsoteam 1 och 2 samt lärarlag 1 och 2

Den inledande kontakten med respektive elevhälsoteam samt lärarlag togs via e-post till rektor på den aktuella skolan. Efter klartecken och kontaktförmedling kontaktades elevhälsoteam och arbetslag via e-post, informationsbrev (Bilaga 1) bifogades och överenskommelser om tid och plats gjordes.

Innan fokusgruppsintervjuerna startade informerades informanterna om de generella regler som tillämpas vid gruppdiskussioner. Dessa innefattar konfidentialitet, att allas åsikter är betydelsefulla samt värdet av samtliga deltagares rätt att tala till punkt (Bryman, 2018; Kvale & Brinkmann, 2014). En fokusgruppintervju ger möjlighet att generera en rik samling synpunkter och kunskaper kring ämnet. Det primära målet i processen är inte att nå samförstånd eller finna lösningar, snarare att fånga olika uppfattningar som skapar mening och förståelse. Informanternas synsätt och ställningstagande tydliggörs genom diskussioner vilket Bryman (2018), Denscombe (2016) samt Kvale och Brinkmann (2014) menar bidrar till en djupare insikt i ämnet. Fokusgruppintervju bidrar även till en sannare bild av informanternas åsikter då dessa behöver reflektera och argumentera för sin ståndpunkt (Bryman, 2018).

Dataanalysmetod kvalitativ intervju

För studiens insamlade empiri har meningskoncentrering i fem steg använts som metod vid analysarbetet (jfr. Kvale & Brinkmann, 2014). Proceduren beskrivs i avsnittet som följer.

Grunden för analysen lades redan vid skapandet av intervjuguiderna då dessa strukturerades utifrån syftet och frågeställningarnas fyra teman vilket metodiskt skapade förutsättningar att tolka och analysera innehållet i intervjuerna. De inspelade intervjuerna transkriberades i nära anslutning till intervjutillfället av den som genomförde intervjun då minnet av intervjun fortfarande var färskt. När muntligt tal översätts till skriftspråk ändrar språket form. Detta innebär att välformulerat tal kan uppfattas osammanhängande i utskrift. Transkribering av intervjuerna har främst varit ordagrann men hänsyn har tagits till språkets förändrade form. Efter transkribering lyssnades ljudfilerna igenom för att ytterligare säkra resultatet (jfr. Bryman, 2018; Kvale & Brinkmann, 2014).

Därefter följde det första steget i analysarbetets fem steg (Kvale & Brinkmann, 2014) vilket innebar att samtliga transkriberingar lästes igenom flertalet tillfällen för att få helhetsbild och en känsla för innehållet. För att skapa överskådlighet färgmarkerades i steg 2 relevant empiri. Bärande meningsenheter eller citat som bidrog till förståelse för informanternas uppfattningar och erfarenheter fastställdes ur samtliga transkriberingar. I steg tre sammanställdes resultatet först separat, kommun för kommun genom att empirin från de tre intervjuerna sorterades in under studiens utvalda teman. Dessa teman var kopplade till studiens inledande problematisering, syfte och frågeställningar, tidigare forskning samt studiens teoretiska ramverk.

I steg fyra skapades ett gemensamt dokument där studiens svar sammanfördes. Den tematiserade empirin kodades gemensamt genom att ord, meningar eller stycken som bidrog till förståelse för informanternas uppfattningar eller erfarenheter färgmarkerades i texten. Syftet med kodningen var att utkristallisera mönster. Detta skedde genom att innehåll grupperades och kom att utgöra olika kategorier som namngavs genom underrubriker i arbetsmaterialet. Kategoriernas innehåll analyserades utifrån Kearneys (2008a) fyra kriterier; gemensam terminologi, helhet utifrån flera perspektiv, flexibilitet och användarvänlighet samt Kearney och Graczyks (2014) ramverk Tier-modellen satt på svensk kontext genom Ifous rapportserie 2020:3 av Gren Landell (2020). I det femte och avslutande steget formulerades det bearbetade resultatet till en läsvänlig text utifrån gemensamma uppfattningar och erfarenheter samt åtskillnader (Kvale & Brinkmann, 2014). Resultatet presenteras som helhet under rubriken Resultat och analys.

Etiska överväganden

I Vetenskapsrådet (2002) framkommer fyra huvudkrav att beakta vid forskning. Dessa krav är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. Vidare beskrivs en god forskningssed genom åtta regler i Vetenskapsrådet (2017) vilka är förankrade i samhällets övriga etiska normer och värderingar. Nedan följer en beskrivning av hur dessa beaktats i denna studie.

I enlighet med dessa riktlinjer informerades deltagarna om de forskningsetiska principerna. Informationen lämnades via ett informationsbrev (Bilaga 1) samt muntligt vid intervjutillfället. Informationskravet och nyttjandekravet beaktades genom att samtliga intervjupersoner informerades om studiens syfte samt att insamlad data endast skulle användas i denna studie. Gällande samtyckeskravet framgick att deltagandet i studien var frivilligt och att deltagarna kunde avbryta sin medverkan när som helst. För att säkra konfidentialitetskravet informerades deltagarna om att resultatet skulle behandlas konfidentiellt och att inga enskilda personer skulle kunna identifieras. Allt underlag och inspelad empiri skulle bara användas för ändamålet och vara otillgängliga för obehöriga och förstöras efter studiens slutförande. I enlighet med personuppgiftslagen samlades samtyckesblanketter in från samtliga deltagare i studien. Inspelat material lagrades på Umeå Universitets Teams-kanal.

Studiens tillförlitlighet och trovärdighet

Relevansen för begreppen validitet och reliabilitet och dess innebörd samt hur dessa begrepp används i en kvalitativ undersökning diskuteras, tillförlitlighet och trovärdighet nämns som alternativa begrepp (Bryman, 2018). Tillförlitlighet och trovärdighet är de begrepp som tillämpas i denna studie. För att öka studiens tillförlitlighet intervjuades informanter från tre olika yrkesgrupper i syfte att uppnå olika infallsvinklar gällande de rutiner och tillvägagångssätt som finns i arbetet med problematisk skolfrånvaro. För att bredda studien inhämtades information från två olika kommuner. Samtliga intervjuguider granskades innan intervjuerna och varje frågeställning diskuterades noggrant igenom för att dessa skulle uppfattas på ett likartat sätt. En pilotintervju justerade intervjufrågorna i syfte att bättre passa studiens syfte och frågeställningar. Samtliga intervjuer spelades in och transkriberades för att skapa förutsättningar till noggrant analysarbete (Bryman, 2018).

Trovärdighet handlar om hur sannolika och troliga studiens resultat är (Bryman, 2018). För att öka studiens trovärdighet följdes genomgående studiens syfte och frågeställningar under hela processen, dessa låg också som grund för de övergripande tematiska intervjuguiderna som nyttjades för att frågorna skulle uppfattas på likartat sätt av informanterna. För att inte lotsa informanterna till givna svar användes öppna intervjufrågor vilket rekommenderas av Bryman (2018) samt Kvale och Brinkmann (2014). Under intervjuerna ställdes kontrollfrågor till informanterna och sammanfattningar gjordes för att säkerställa att informanternas svar uppfattats på rätt sätt. För att öka trovärdigheten ytterligare strukturerades analysarbetet i flera steg. Dessutom återgavs utvalda citat för att förtydliga informanternas uppfattningar i studiens resultatdel (jfr. Bryman, 2018).

Metoddiskussion

Studiens ambition var inte att uppnå generaliserbarhet utan snarare att söka förståelse genom att beskriva informanternas uppfattningar och erfarenheter kring problematisk skolfrånvaro. Empirin inhämtades via semistrukturerade intervjuer som systematiserades utifrån syfte och frågeställningar i intervjuguider. Denna systematik stärker såväl studiens trovärdighet som tillförlitlighet då intervjuguiderna innehåller för studien relevanta frågor att besvara samt att frågorna besvaras systematiskt ur olika perspektiv genom de olika yrkesrollerna. Kvale och Brinkmann (2014) beskriver hur denna struktur möjliggör en systematisk tolkning och analys av empirin. Även om strukturen var nogsam och några följdfrågor var förberedda uppmärksammades i efterhand hur vissa följdfrågor saknades för att ge ett mer heltäckande sammanhang.

En intervju med fokusgrupp kräver en moderator som leder och för intervjun framåt för gruppen. Denscombe (2016) belyser hur en av moderatorns främsta ansvar är att skapa förtroendefullt klimat där deltagarna i fokusgruppen känner sig trygga och bekväma att uttrycka tankar och dela dessa med gruppen. I studien togs detta i beaktande genom att ett inlyssnande, bekräftande och respektfullt

bemötande intogs. Detta torde leda till trygghet för informanter att förmedla sina tankar vilket bidrar till att studiens trovärdighet ökar. Databesamling genom intervjuerna i fokusgrupperna utgjorde en utmaning för studiens trovärdighet då denna påverkas av hur aktiv den som intervjuar är. Bryman (2018) belyser komplexiteten för moderator att avgöra i vilken utsträckning denna är aktiv i samtalet. Å ena sidan vill möjlighet skapas för innehåll att växa fram genom moderators låga aktivitet, å andra sidan finns risk att en eller ett fåtal informanter tar stort talutrymme när moderator visar låg aktivitet. Även om undersökarna försökte balansera egen aktivitet under intervjun utgjorde detta en utmaning för studiens trovärdighet. Ytterligare en utmaning fokusgruppsintervjuerna medförde var huruvida enskilda informanter vågade uttrycka uppfattningar och erfarenheter som skilde sig från gruppens. Detta kan särskilt tillskrivas den fokusgrupp där rektor i sin position som chef och ledare deltog.

Att vara två som tillsammans genomförde studien kunde öka studiens trovärdighet då gemensamma reflektioner kring all databesamling möjliggjorde fördjupande analys och slutsatser. Däremot hade det varit önskvärt för studiens trovärdighet om båda undersökarna genomfört intervjuerna gemensamt då detta skapat möjligheter för ytterligare samsyn.

Resultat och analys

Nedan redovisas resultatet av studiens genomförda intervjuer. Studien genomförs i två kommuner, informanterna benämns därför som Grundskolechef 1, Elevhälsoteam 1 och Lärarlag 1 och motsvarande i kommun 2. Resultatet presenteras utifrån studiens två frågeställningar. Den första frågeställningen presenteras genom tre rubriker rubricerade efter de teman som återfinns inom frågeställningen; utredning, insatser och åtgärder samt uppföljning. Den andra frågeställningen presenteras genom en rubrik rubricerad efter temat som återfinns inom denna frågeställning; samverkan. Respektive tema följs av en analys.

Uppfattningar och erfarenheter hos huvudman, elevhälsoteam och lärare gällande utredning av problematisk skolfrånvaro

Nedan följer studiens resultat utifrån första frågeställningens första tema; utredning. Avsnittet avslutas med en analys.

Närvarorutiner

Såväl grundskolechef 1 som 2 uttrycker att det fanns ett stort behov av utarbetade av nya kommunövergripande rutiner gällande skolfrånvaro när de klev på sina uppdrag som grundskolechefer. De tidigare rutinerna i respektive kommun var inte stödande i arbetet med problematisk skolfrånvaro. Båda grundskolecheferna berättar att implementering av nya rutiner pågår under hösten 2022. Gemensamt i kommunernas tidigare rutiner var bland annat att det fanns en ovisshet när en utredning skulle inledas. De nya rutinerna beskrivs av grundskolecheferna bidra till en mer likvärdig hantering av elevers skolfrånvaro och arbetet med färdigställande av nya rutiner har varit omfattande. Respektive

kommuns grundskolechef betonar vikten av att rektorer i större eller mindre utsträckning varit delaktiga i framtagandet av de nya rutinerna eftersom rektor utgör en nyckelperson i implementeringsarbetet av dessa.

Samtliga informanter lyfter att den pågående utbildningsinsatsen gällande problematisk skolfrånvaro inom kommunen. Informanterna i kommun 1 beskriver hur centrala elevhälsan tillsammans med rektorer och lokala elevhälsoteam deltar i bokcirkel utifrån *Främja närvaro: Att förebygga frånvaro i skolan* (Gren Landell, 2018) samt hur en föreläsning är inplanerad för kommunens pedagoger. Informanterna i kommun 2 berättar om ett digitalt modularbete baserat på samma bok där kommunens pedagoger, kuratorer och rektorer deltar. Samstämmighetens betydelse runt definitionen problematisk skolfrånvaro lyfts av Grundskolechefen i kommun 2, denne berättar också att definitionen av begreppet är satt till 10 procents frånvaro och uppåt i kommunens nya rutiner. ”Då ska vi reagera och agera i skolan” säger grundskolechef 2. Samtidigt förklarar grundskolechefen att det är en svårighet att veta när en skolfrånvaro blir problematisk. Även samtliga informanter från båda kommunernas lärarlag och elevhälsoteam uttrycker osäkerhet gällande innebörden i begreppet problematisk skolfrånvaro. Lärarlag i kommun 2 beskriver dock hur kommunens sänkta gräns, från 20 till 10 procent, förväntas stödja tydliggörande mellan frånvaro och problematisk skolfrånvaro. Såväl lärarlag på skola 1 som 2 uttrycker vikten av att tidigt upptäcka och agera för att motverka att elever hamnar i mer omfattande skolfrånvaro.

Närvarorapportering

Båda grundskolecheferna förklarar att tanken med den nya rutinen är att den ska vara stödjande och tydliggörande i såväl inrapportering av frånvarostatistik till när en utredning gällande problematisk skolfrånvaro ska inledas och hur denna ska se ut. Olikheter i frånvarorapportering och frånvarostatistik mellan kommunens skolor innebär svårigheter för kommunernas huvudmän att analysera statistiken. Grundskolechef 1 uttrycker ”På 7-9-skolor har man för vana att fylla i närvaro för varje lektion, det görs inte på alla F-6-skolor, vi behöver statistiken för att se avvikelser”. Lärarlag i båda kommunerna uttrycker även en osäkerhet kring rapporteringen av frånvaron och att den kan te sig olika även inom en och samma skola. Såväl elevhälsoteam som lärarlag på skola 2 anser dock att de på senare tid har fått en bättre struktur i närvarohanteringen vilket på sikt kan bidra till fördjupat analysarbete.

Grundskolechefer i båda kommunerna är tydliga i budskapet att det är rektor i elevhälsomöten som initierar utredning utifrån lärares analys av närvarostatistik. Samstämmighet råder även vad gäller att huvudman informeras då utredning inleds däremot skiljer sig de båda kommunerna åt gällande när en utredning startas upp. I kommun 1 beskrivs hur utredning inleds vid 20 procents elevfrånvaro eller vid upptäckt av oroande frånvaromönster. Kommunens grundskolechef tillägger att den nya digitala e-tjänsten skapar förutsättningar för huvudman att följa upp frånvaroutredningar gällande skillnad mellan rapporterad

frånvaro och startade utredningar. I kommun 2 beskriver Grundskolechefen hur utredningar av skolfrånvaro enligt nya rutiner ska startas upp vid 15 procent.

Helhetsperspektiv

Samtliga informanter i såväl lärarlag som elevhälsoteam i de båda kommunerna beskriver rutiner där lärarlag rapporterar och kommentarer eventuell oro kring enskilda elevers frånvaro till elevhälsoteamet. Det är också i båda kommunerna lärare som tar initiativ till att specifik oro kring enskild elevfrånvaro diskuteras i elevhälsoteamet. Det som skiljer mellan skolorna är dels intervallerna på rapporteringen då det sker månadsvis på skola 1 och två gånger per termin på skola 2, dels den procent gällande skolfrånvaro som på skola 1 anges som 20 procent och på skola 2 som 10 procent. Båda grundskolecheferna belyser vikten av att utredning kring skolfrånvaro tar hänsyn till olika perspektiv. Lärarlag och elevhälsoteam i båda kommunerna uttrycker att de i utredningsskedet breddar med professioner utifrån frånvarons komplexitet. Såväl elevhälsoteam som lärarlag på båda skolorna menar att skolans utredningar mestadels består av kontinuerliga samtal med vårdnadshavare och att eventuell dokumentation finns hos varje enskild lärare i form av protokoll eller minnesanteckningar. Grundskolechef 2 förklarar att det i kommunens nya utredningsmaterial finns såväl en enkel som en fördjupad kartläggning. Den fördjupade kartläggningen tar vid om skolan inte hittar rätt insatser för eleven och om närvaron inte tenderar att öka. Grundskolechefen i kommun 1 betonar vikten av analysdelen i utredning av enskilda elevers skolfrånvaro och hur den behöver ske i organiserad form.

Analys

Att grundskolecheferna uppfattar kommunernas rutiner gällande att uppmärksamma elevers frånvaro i tidigt skede som icke stödjande, tydliggörande eller likvärdiga går att tolka som att rutinerna var i behov av ytterligare systematik och struktur på övergripande nivå. Värdet av systematik och struktur vid uppmärksammande av elevers skolfrånvaro går att härleda till den systematik och de riktade insatser som är karaktäriserande för den hierarkiska Tier-modellen (Gren Landell, 2020). Användarvänlighet utgör den fjärde av Kearneys (2008a) fyra kriterier. Genom systematikens och strukturens uppmärksammande av elevers skolfrånvaro kan den anses skapa förutsättningar för användarvänlighet.

I resultatet synliggörs en viss osäkerhet bland samtliga informanter gällande begreppet problematisk skolfrånvaro och en informant efterlyser samstämmighet i frågan. Denna samstämmighet kring gemensam definition och terminologi gällande problematisk skolfrånvaro styrks av Kearney (2008a). En enhetlig innebörd i begreppet gynnar möjligheten att samverka runt denna problematik och utgör Kearneys (2008a) första kriterium. Det framkommer även att tydliggörande av gränsvärde i kommun 2 fungerar stödjande för vad som är att betrakta som frånvaro respektive problematisk frånvaro vilket medför en möjlighet att motverka mer omfattande frånvaro. Detta kan direkt härledas till Tier-modellens (Gren Landell, 2020) tre olika nivåer för vad som är att betrakta som problematisk skolfrånvaro eller inte, där nivå 1 (grön nivå) omfattar frånvaro

upp till max 10 procent, nivå 2 (gul nivå) max 20 procent och slutligen nivå 3 (röd nivå), vilken omfattas av minst 20 procents frånvaro.

Resultatet påvisar en viss skillnad mellan studiens kommuner gällande initiering av utredning av skolfrånvaro. I kommun 1 inleds utredning vid 20 procents frånvaro eller vid upptäckt av oroande frånvaromönster och i kommun två påbörjas utredning vid 10 - 15 procents frånvaro. Detta kan tolkas som att kommun 2, oavsett om procenttalet skiljer sig något, uppmärksammar frånvaro i enlighet med Tier-modellens (Gren Landell, 2020) nivå 2 (gul nivå) i vilken systematisk utredning av orsakerna till elevers frånvaro aktiveras. Kommun 1 befinner sig i nivå 3 (röd nivå) i Tier-modellens pyramid vilket enligt Gren Landell (2020) motsvarar när elever är i problematisk och komplex frånvarosituation. Det går att anta att den frånvaro som uppmärksammas genom oroande mönster omfattar lägre gränsvärde än 20 procent vilket innebär att uppmärksammande av oroande mönster går att härleda till Tier-modellens nivå 2 (gul nivå).

Samtliga informanter beskriver värdet av att inta ett helhetsperspektiv vid elevers skolfrånvaro. I Tier-modellens (Gren Landell, 2020) nivå 2 (gul nivå) lyfts vikten av ett multidisciplinärt perspektiv för att få vägledning för insatser och Kearneys (2008a) andra kriterium förklarar hur betydelsefulla faktorer riskerar gå förlorade om inte de olika perspektiven belyses eller uppmärksammas. Det går att därför anta att skolorna förstår värdet av olika professioners betydelse vid förståelse för elevers skolfrånvaro.

Såväl lärarlag som elevhälsoteam i båda kommunerna beskriver ett utredningsförförande som tenderar likna samtal framför en systematisk utredning till skillnad från Tier-modellen (Gren Landell, 2020) som belyser vikten av systematik i utredningar. Den svaga systematiken utgör således en sårbarhet i skolornas arbete med elevers skolfrånvaro. Båda grundskolecheferna lyfter de nya rutinerna med förhoppning om att de ska skapa förutsättningar för frånvaroutredningar att vara såväl strukturerade som belysa olika perspektiv på frånvaron.

[Uppfattningar och erfarenheter hos huvudman, elevhälsoteam och lärare gällande insatser och åtgärder av problematisk skolfrånvaro](#)

Nedan följer studiens resultat utifrån första frågeställningens andra tema; insatser och åtgärder. Avsnittet avslutas med en analys.

[Behovsstyrda insatser](#)

Såväl elevhälsoteam som lärarlag på båda skolorna ger förslag på flertalet varierade åtgärder med syfte att stödja elever i problematisk skolfrånvaro. Ingen av informanterna nämner utredning som grund för de åtgärder som sätts in. Båda grundskolecheferna betonar däremot vikten av en nogsam utredning som bidrar till att skolfrånvaro förstås ur såväl det pedagogiska, medicinska som det psykologiska perspektivet samt hur elevens behov utgör grunden för rätt insatser. Den ena förklarar att insatser sällan är överflyttningsbara mellan elever och den andra att generella insatser är mindre verkningsfulla än pricksäkra sådana.

Samtliga informanter uttrycker att särskilt avgörande för om en insats ger effekt är att eleven uppskattar och är delaktig i den samt upplever att den ger förändring. I kommun 2 förklarar grundskolechefen betydelsen av att arbeta såväl främjande som åtgärdande då olika samhällsfaktorer påverkar barn och ungdomar och säger "Vi måste arbeta åtgärdande och främjande samtidigt och bara acceptera det, det är inte dåligt. Det är bra, för behovet ser ut så". Båda grundskolecheferna förklarar hur rektor måste äga ärendet och stödja lärare kontinuerligt i arbetet med insatser och åtgärder. Detta arbete behöver börja i det inre arbetet på skolan med start i klassen och skolans elevhälsoteam.

Relationens betydelse

Gemensamt för såväl grundskolechefer, elevhälsoteam och lärarlag är att de betonar goda relationer mellan skola, elev och vårdnadshavare som grundläggande framgångsfaktorer vad gäller effekt på insatser. Grundskolechef i kommun 1 förklarar att "Relationen med eleverna är jätteviktig, men relationen med föräldrarna är lika viktig. Det krävs en relationsskapande struktur all over, så är det". Samtliga informanter uttrycker att skolan ska sakna och fråga efter elever som inte är i skolan. Elevhälsoteam 1 förmedlar nödvändigheten i anpassat bemötande när eleven väl är i skolan och förklarar hur oönskad uppmärksamhet kan upplevas påfrestande och ge motsatt effekt. Lärarlagen på båda skolorna betonar betydelsen av elevens känsla av hanterbarhet och en önskan att kunna förmedla den till eleven. Lärarlag 2 förklarar vidare hur all närvaro är betydelsefull och att närvaro inte behöver innebära maximala prestationer. Att skapa ett skolsammanhang där eleven får en känsla av delaktighet och att inte vilja missa undervisning beskrivs som viktigt, eleven ska sakna skolan vid frånvaro.

Analys

Resultatet visar att varken elevhälsoteam eller lärarlag på någon av skolorna nämner utredning av orsaker eller dess betydelse för insatser och åtgärder till skillnad från den systematik Tier-modellens (Gren Landell, 2020) nivå 2 (gul nivå) framhåller. Däremot framkommer från såväl elevhälsoteam som lärarlag på båda skolorna hur ett flertal varierande åtgärder riktade mot att stödja elever i problematisk skolfrånvaro aktiveras. Att inte systematiskt utreda frånvarons orsak och låta resultatet ligga som grund för insatser kan leda till att de insatser och åtgärder som sätts in inte svarar mot elevens behov och därmed inte ger förväntad effekt (jfr. Gren Landell, 2020). Vikten av förståelse för elevens specifika behov lyfts däremot av båda grundskolecheferna som uttrycker betydelsen av insatsernas unika utformande. Effektfulla insatser går att härleda till Kearneys (2008a) fjärde kriterium där vikten av systematiken kring insatser skrivs fram. Utöver förståelse för orsaker till elevers skolfrånvaro beskrivs i Tier-modellens (Gren Landell, 2020) nivå 1 (grön nivå) ett positivt skolklimat med goda relationer mellan skola, elev och dess vårdnadshavare som en faktor som påverkar insatser och åtgärders resultat. Detta i likhet med samtliga informanter som beskriver värdet av en relationsskapande struktur såväl med elever som vårdnadshavare. Resultatet visar vidare hur samtliga informanter påtalar vikten av såväl elevers som vårdnadshavares delaktighet i utredning gällande insatser och åtgärder, i

likhet med Tier-modellens (Gren Landell, 2020) nivå 2 (gul nivå) där betydelsen av delaktighet skrivs fram som en faktor som leder till ökad skolnärvaro.

Uppfattningar och erfarenheter hos huvudman, elevhälsoteam och lärare gällande uppföljning av problematisk skolfrånvaro

Nedan följer studiens resultat utifrån första frågeställningens tredje tema; uppföljning. Avsnittet avslutas med en analys.

Uppföljningsintervaller

Uppföljning av skolfrånvaro sker i båda kommunerna på såväl huvudmannanivå, skol- som individnivå. På huvudmannanivå sker uppföljning i kommun 1 månadsvis och i kommun 2 vid två tillfällen per termin. Båda grundskolecheferna menar dock att uppföljningens resultat påverkas av att statistiken inte är rättvisande då rapportering av frånvaro skiljer sig mellan skolorna i respektive kommun. Grundskolecheferna uttrycker förväntan på de nya rutinerna vad gäller möjligheter att få en bild av frånvaron på såväl individ- som övergripande nivå samt möjlighet till tätare och mer pricksäkra uppföljningar med tillförlitlig statistik.

I resultatet framkommer att uppföljning av skolfrånvaro på skolnivå följer huvudmans intervaller. Samtliga informanter från elevhälsoteam och lärarlag på de båda skolorna berättar att lärare rapporterar orsaksanalys vad gäller frånvaro till elevhälsoteam där rektor deltar. Informanterna berättar också att uppföljningens intervaller på individnivå behöver varieras beroende på elev och situation. Daglig uppföljning kan krävas likväl som uppföljning med flera veckors intervaller. Elevhälsoteam 1 förklarar "Allt eftersom har det gått att dra ut på tiden, men lika vanligt är det att man behöver tajta till träffarna, då hinner det inte gå en månad där frånvaron förvärras". Elevhälsoteam och lärarlag på skola 2 betonar vikten av att uppföljningar sker fortlöpande, även när närvaron ökat. De beskriver risken för återgång till skolfrånvaro om uppföljning tenderar att utebli när målet är uppnått. Elevhälsoteam och lärarlag i båda kommunerna beskriver hur dokumentation främst sker via protokoll eller minnesanteckningar. Varken elevhälsoteam eller lärarlag på skola 2 anser att det finns en systematik i dokumentationen gällande uppföljning, men ställer stor förhoppning att kompetensutvecklingsarbetet med närvaromodulen kommer att bidra till förbättrat dokumentationsarbete. Lärarlag 2 uttrycker "Jag tänker att man säkert skulle kunna systematisera vårt avstämningsarbete och göra det enklare att systematiskt följa upp".

Positiv bekräftelse

Resultatet visar att informanter från båda kommunerna lyfter den positiva uppmärksamhetens betydelse för uppföljningen. Genom att belysa små som stora framsteg skapas förutsättningar för såväl eleven som vårdnadshavare att känna tilltro till elevens förmåga att klara skolgången. Att fokusera på de timmar eleven inte är i skolan likväl som att uttrycka likgiltighet för frånvaro förklaras som ett riskabelt bemötande. I stället framkommer betydelsen av att uppmuntra och värdesätta all skolnärvaro.

Analys

Resultatet visar att det finns en systematik gällande uppföljning av skolfrånvaro på såväl huvudmänna- som skolnivå i likhet med Kearneys (2008a) fjärde kriterium. För studiens huvudmän och skolor innebär det att elevers frånvaro synliggörs på ett strukturerat vis. Förutsättningar ges därmed att på huvudmänna- och skolnivå följa elever med problematisk skolfrånvaro och dess utveckling. En sårbarhet i den systematiska uppföljningen påvisas däremot av de båda grundskolecheferna. Denna antas bero på icke tillförlitlighet i rapporteringen av skolfrånvaro och grundskolecheferna hyser båda förhoppningar om att denna brist kommer att motverkas genom de nya rutinerna. Ytterligare en sårbarhet kan antas finnas i studiens skolors uppföljning och orsaksanalys av elevers skolfrånvaro då uppföljning uppges ske vid två till fyra tillfällen per termin. Vikten av kontinuerlig uppföljning av frånvaro på gruppnivå, så tätt som vid två tillfällen per månad, framkommer i Tier-modellens (Gren Landell, 2020) nivå 1 (grön nivå). Det kan därför antas att viktig information om elevers skolfrånvaro och dess orsaker riskerar gå förlorade i de båda kommunerna.

Resultatet visar hur erfarenheten hos samtliga informanter är att uppföljning av skolfrånvaro behöver ske i olika intervaller utifrån skolfrånvarons komplexitet och omfattning. Tier-modellens (Gren Landell, 2020) nivå 2 (gul nivå) utgår från veckovis uppföljning av insatsernas effekt medan nivå 3 (röd nivå) kräver dagliga uppföljningar. Informanternas uppfattningar och erfarenheter är kompatibla med Tier-modellens beskrivning av intervaller gällande just nivå 2 och 3. Likaså visar resultatet att informanterna ser vikten av och tillämpar den flexibilitet vad gäller tidsintervaller för uppföljningar som Kearney (2008a) skriver fram i sitt tredje kriterium och som möjliggör hänsynstagande till beteendeförändringar hos eleven.

Kearneys (2008a) fjärde kriterium utgår från att skapa användarvänlighet. Vid uppföljning av skolfrånvaro innebär det att utgöra ett systematiskt stöd gällande dokumentation av de insatser och åtgärder som genomförts. Resultatet visar att samtliga informanter erfar att den dokumentation som förs vid uppföljningar främst utgörs av minnesanteckningar eller protokoll. Detta kan tolkas som att dokumentationen av uppföljningar av skolnärvaro brister i systematik.

Uppfattningar och erfarenheter hos huvudmän, elevhälsoteam och lärare gällande samverkan kring problematisk skolfrånvaro

Nedan följer studiens resultat utifrån andra frågeställningens tema; samverkan. Avsnittet avslutas med en analys.

Intern samverkan

Resultatet visar att båda grundskolecheferna inte uttryckligen samverkar direkt med skolornas elevhälsoteam, utan samverkan sker främst mellan grundskolechef och rektor. Grundskolecheferna påvisar rektors betydelse för sina elevhälsoteam och grundskolechef 2 betonar vikten av att rektor leder sitt elevhälsoteam och uttrycker "När lärarna har det tufft, och det har vi med problematisk skolfrånvaro,

då behöver elevhälsan vara stark”. Samtliga informanter anser att det finns samverkan på huvudmannanivå i arbetet med skolfrånvaro. I kommun 1 beskriver samtliga informanter att samverkan sker med kommunens närvaroteam däremot lyfts funderingar gällande närvaroteamets uppdrag som upplevs såväl otydligt som mållöst. I kommun 2 skiljer sig informanternas svar åt. Grundskolechefen uttrycker att det psykologiska perspektivet finns att tillgå för samverkan på huvudmannanivå medan elevhälsoteamet förklarar att samverkan sker med kommunens närvaroforum där bland annat skolpsykolog finns representerad. Lärarlaget berättar att de vänder sig till kommunens psykologforum och/eller mobila skolteam vid samverkan på huvudmannanivå. Elevhälsoteam såväl som lärarlag på de båda skolorna belyser värdet av att arbetet med elevers frånvaro sker tillsammans. Betydelsen av att ärendet breddas genom flera professioner beskrivs som viktigt och lärarlag på skola 2 lyfter de olika professionernas betydelse vad gäller att utgöra ett stöd till såväl elev som lärare. Båda skolornas elevhälsoteam förklarar att de utgör stöd för lärare genom att synliggöra och skapa möjlighet till reflektion kring insatser och åtgärder som genomförts.

Extern samverkan

Samtliga informanter beskriver samverkan med externa aktörer som låg. Externa aktörer som nämns av informanterna är Socialtjänst, Barn- och ungdomspsykiatri samt Barn- och ungdomshabilitering. Båda grundskolecheferna berättar att det från huvudmannanivå tagits initiativ till kontinuerliga möten med Socialtjänsten kring hur samverkan kan uppnås och vad samverkan innebär. Grundskolechef 2 förklarar hur representanter från huvudman tillsammans med Socialtjänsten i ett första skede diskuterat samverkan specifikt gällande problematisk skolfrånvaro.

Resultatet visar att informanter från såväl kommun 1 som 2 återkommande lyfter SIP-möten (Samordnad individuell plan) som forum för samverkan mellan olika instanser. Grundskolechefen i kommun 1 upplever att SIP-möten tenderar ägas av skolor trots den ursprungliga tanken med samordnat ansvar och uttrycker erfarenhet av att både Barn- och ungdomspsykiatri och Socialtjänst avstår att medverka i hög grad. Grundskolechefens erfarenhet är att skolan uttömt sina möjligheter och är i behov av externt stöd innan de bjuder in till SIP-möten. Lärarlag i kommun 2 efterlyser en smidigare samverkan med delat ansvar då erfarenheten är att skolan är den instans som i hög grad förväntas bära hela ansvaret.

Analys

Samverkan sker på huvudmannanivå enligt samtliga informanter i båda kommunerna genom det som kommun 1 nämner som närvaroteam och kommun 2 som närvaroforum, psykologforum samt det mobila skolteamet. Denna samverkan går att förstå som en intensifierad samverkande insats likt den som skrivs fram i den svenska kontextens nivå 3 (röd nivå) av Tier-pyramiden (Gren Landell, 2020). I resultatet lyfter såväl elevhälsoteam som lärarlag i kommun 1 hur närvaroteamets uppdrag upplevs som otydligt. I kommun 2 synliggörs viss otydlighet i huvudmannens stödfunktioner då flera olika forum nämns. Resultatet

går därför att tolka som att det å ena sidan finns behov av att tydligare skriva fram närvaroteamets funktion å andra sidan av att tydliggöra de olika stödfunktioner som finns att tillgå inom kommunen. Användarvänligheten kan därmed sägas brista genom stödfunktionernas otydlighet och att stöden därmed inte når den förväntade effekten. Denna slutsats går att härleda till Kearneys (2008a) fjärde kriterium som belyser användarvänlighetens betydelse för den effekt ett tydligt stöd skulle kunna utgöra.

Informanter från båda kommunernas elevhälsoteam och lärarlag uppfattar en samverkan lärare och elevhälsoteam emellan och beskriver också värdet av den. Dels uppfattas vinster genom samverkan med andra, dels lyfts elevhälsans olika professioners betydelse för förståelsen av elevers skolfrånvaro. Den psykologiska professionen finns inte representerad i elevhälsoteamet i kommun 2 men finns att tillgå på huvudmannanivå i kommunens psykologforum och närvaroforum. Att inkludera flera professioner och intensifiera samverkan utifrån problematikens komplexitet går att härleda till Tier-modellen (Gren Landell, 2020) där samverkan betonas redan i den inledande främjande och förebyggande nivå 1 (grön nivå). Modellen bygger därmed på att insatser såväl som samverkan beskrivs bli mer intensiva och individriktade i takt med frånvarons ökade komplexitet. Vikten av att belysa skolfrånvaro ur flera perspektiv skapar förutsättningar för betydelsefulla faktorer att synliggöras i enlighet med Kearneys (2008a) andra kriterium. Samverkan kan därmed antas bidra till att ett helhetsperspektiv på studiens båda skolor tillämpas och att orsaker till skolfrånvaro fångas oavsett i vilket perspektiv problematiken grundas.

Samtliga informanter upplever samverkan med externa aktörer som låg och erfar att den samverkan som sker främst sker genom SIP-möten samt att det är skolan som i hög grad äger dem trots professionernas delade ansvar. Vidare framkommer att externa samverkanspartner tenderar utebli från mötena eller avstå. Tier-modellen (Gren Landell, 2020) belyser vikten av extern samverkan när skolfrånvarons komplexitet når pyramidens nivå 3 (röd nivå). I den svenska kontexten förklaras hur dessa aktörer kan erbjuda stöd och behandling som inte återfinns inom skolans ram. Det går därför att anta att den samverkan som elever i problematisk skolfrånvaro är i behov av på nivå 3 i hög grad uteblir. Resultatet visar hur huvudman initierar möten kring samverkansmöjligheter med externa aktörer. Detta initiativ kan tolkas som att huvudman är införstådda i värdet av extern samverkan kring problematisk skolfrånvaro och är medvetna om de brister som råder. Det går också att anta att dessa samverkansmöten skapar förutsättningar för gemensam terminologi i likhet med Kearneys (2008a) första kriterium. En gemensam terminologi kan även antas bidra till ömsesidigt synsätt och ansats i arbetet med problematisk skolfrånvaro.

Diskussion

Syftet med studien var att beskriva och analysera de uppfattningar och erfarenheter huvudman, elevhälsoteam och lärare har gällande rutiner och tillvägagångssätt vid elevers problematiska skolfrånvaro i grundskolans yngre åldrar. I detta avsnitt diskuteras studiens resultat utifrån syfte och frågeställningar i relation till det teoretiska ramverk studien tillämpat samt det innehåll som återfinns i studiens Bakgrund och tidigare forskning.

Diskussionsdelen struktureras genom underrubriker som är rubricerade utifrån studiens slutsatser. Slutligen presenteras avslutande reflektioner och förslag till vidare forskning.

Externa aktörers betydelse för elever i komplex skolfrånvaro

En av studiens viktigaste och mest betydelsefulla slutsatser för elever i komplex och problematisk skolfrånvaro är att de inte får det stöd de behöver. En komplex och problematisk skolfrånvaro är utmärkande för den frånvaro som återfinns i Tier-modellens röda nivå i pyramidens spets (jfr. Gren Landell, 2020). I motsats till Tier-modellens betoning av samverkan visar studiens empiri hur denna i hög grad uteblir mellan externa aktörer och skolor. Detta leder till att elever i behov av stöd och behandling som endast återfinns hos externa aktörer såsom Barn- och ungdomspsykiatri, Socialtjänst samt Barn- och ungdomshabilitering inte får sina behov tillgodosedda.

Det finns tillfällen när elever har behov som inte återfinns inom skolans ram och när samverkan med externa aktörer såsom Barn- och ungdomspsykiatri, Socialtjänst samt Barn- och ungdomshabilitering är både behövlig och nödvändig (Gren Landell, 2020, 2021; SKL, 2013). Problematiken bakom skolfrånvaro bottenar ofta i flera olika orsaker och vikten av samverkan mellan olika externa aktörer blir då väsentlig (Borg & Carlsson Kendall, 2018; Friberg et al., 2015; Gren Landell, 2020, 2021; SKL, 2013; Skolverket, 2022e). Oroväckande är därför att det ur studiens empiri framkommer hur samtliga informanter hävdar att samverkan med externa aktörer är låg och att aktörer i hög utsträckning uteblir eller avstår medverkan vid möten. Ytterligare oroväckande blir detta då det framkommer hur strategiskt värdefullt det är att samordnade insatser sker och att dessa dessutom sker i ett tidigt stadie (Gren Landell, 2021). Därför blir grundskolechefernas initiativ till kontinuerliga möten med Socialtjänsten kring framtida samverkansbehov av stor betydelse och kanske eventuellt breddas med fler externa aktörer framöver. Trots informantens önskan om delat ansvar gällande samverkan med och mellan externa aktörer behöver skolan ha förståelse för sitt samordningsansvar samt inta skolfokus då skolan är den instans som kvarstår då andra aktörer avslutar sin insats (jfr. Borg & Carlsson Kendall, 2018; Friberg et al., 2015).

Skolinspektionen (2015:5, 2016b) påvisar nationella skillnader gällande skolors tillgång till det psykologiska perspektivet. Detta synliggörs även i denna studie då den ena organisationen kräver ett initiativtagande och aktivt agerande för att möjliggöra tillgång till det psykologiska perspektivet för eleven. Denna skillnad

medför en risk för den enskilde eleven utifrån en likvärdighetsaspekt. I studien framkommer vidare en otydlighet gällande de stödfunktioner som finns riktade mot problematisk skolfrånvaro i de båda kommunerna. Det nämns såväl ett flertal förbryllande forum och team som exempel på samverkansstöd som funderingar om närvaroteamets uppdrag. En fråga att ställa sig är om kommunernas arbete med problematisk skolfrånvaro skulle gynnas av ett tydliggörande av stödfunktionerna genom såväl att sammanföra de olika teamen i kommun 2 som att tydliggöra närvaroteamets uppdrag i kommun 1.

Systematikens betydelse gällande rutiner för uppmärksammande av skolfrånvaro

Ytterligare en viktig slutsats som studien bidrar med är att båda kommunerna är på god väg när det gäller systematiken avseende uppmärksammande av elevers skolfrånvaro. Denna systematik är karaktäriserande för såväl Tier-modellen (Gren Landell, 2020) som den systematik som kan härledas till Kearneys (2008a) kriterium gällande användarvänlighet i modellen. För kommunerna innebär det en tydligare och mer användbar systematik i arbetet med elevers skolfrånvaro. Det krävs dock att rutinen förankras i verksamheten samt i det praktiska skolnärvaroarbetet vilket såväl SKL (2013) som SOU (2016:94) beskriver som utmaningar med arbetet. Till implementeringsarbetets fördel kan antas vara att rektorer inom båda kommunerna varit delaktiga i framtagandet av närvarorutinerna och därmed känner förtrogenhet till dem. Det går även att anta att den nya närvarorutinen grundar för en mer gemensam terminologi gällande elevers skolfrånvaro. Kearney (2008a) belyser genom sitt första kriterium hur detta skapar förutsättningar för samverkan gällande skolfrånvaro genom att på ett djupare plan förlägga samma innebörd i begreppet problematisk skolfrånvaro. För att minska risken för enskilda elever med ojämn skolnärvaro att hamna i utanförskap och psykisk ohälsa är därför betydelsen stor att systematiken fungerar väl och att de nya rutinerna är stödjande i det fortsatta arbetet att skapa förutsättningar för alla elever att komma till skolan.

Ökad skolnärvaro står högt på agendan i många länder (Keppens & Spruyt, 2020). Trots detta konstaterar Skolinspektionen (2016b) att svenska skolor inte agerar i tid utan snarare tenderar att vänta och se även då tecken på omfattande frånvaro synliggörs redan i tidiga årskurser. Likväl framkommer det genom Skolinspektionen (2016a) hur den proportionellt största ökningen av upprepad ströfrånvaro återfinns i årskurserna 1-6. Det framkommer dock inte huruvida orsaken beror på ökad ströfrånvaro eller om det är ett resultat av ökad rapportering. Oavsett så är det en illavarslande signal att elever i yngre åldrar inte är i skolan. Ovanstående resonemang sammanfaller väl med studiens resultat som visar på att det finns en förståelse för värdet av hur skärpt rapportering bidrar till ett synliggörande av frånvaromönster (jfr. Gren Landell, 2020; Kearney, 2008a) samt vikten av att det även sker bland eleverna i de yngre åldrarna (jfr. Gren Landell, 2020). Genom att tidigt uppmärksamma och agera på elevers frånvaro bidrar skolan till att möjliggöra att fler elever fullgör sin skolgång och därmed ges viktiga förutsättningar för ett gott liv sett ur ett livstidsperspektiv i enlighet med Socialstyrelsens rapport (2010).

Att mäta skolfrånvaro genom tillförlitlig rapportering skrivs fram som en betydelsefull faktor till att elevers skolgång säkerställs (jfr. SKL, 2013; Skolverket, 2022d). I studien framkommer däremot hur de båda kommunerna i dagsläget brister i sina rutiner gällande systematiken kring rapportering av skolfrånvaro samt att rutinerna varken verkar för stödjande, tydliggörande eller likvärdighet i arbetet med problematisk skolfrånvaro. Detta är på intet sätt utmärkande för de båda kommunerna då såväl Skolinspektionens rapport (2016b) som den statliga utredningen (SOU 2016:94) belyser hur skolor runt om i landet brister just i att rapportera, följa upp och analysera elevers skolfrånvaro. I studien framkommer hur grundskolecheferna belyser i likhet med SKL (2013) och Skolverkets rekommendationer (2022d) värdet av en kommunövergripande närvarorutin då den skapar likvärdiga förutsättningar för hanteringen av skolfrånvaro inom kommunen. Även om det på nationell nivå saknas definition av begreppen giltig respektive ogiltig frånvaro i Skollagen (SFS 2010:800) ska det inte påverka rutinerna då all frånvaro innebär en potentiell risk för problematisk frånvaro (Skolverket, 2022b). Studien visar att reflektioner kring samstämmighetens betydelse gällande begreppet problematisk skolfrånvaro sker i likhet med den diskussion om begrepp som återfinns såväl inom landet som internationellt (Gren Landell, 2018, 2020; Kearney, 2008a, 2008b; SOU 2016:94). En fundering att ställa sig är om det är en tillfällighet att båda kommunernas grundskolechefer funnit behov av att utarbeta nya rutiner för hantering av skolfrånvaro ungefär samtidigt eller är det ett faktum att det tidsmässigt sammanfaller med att Skollagen (SFS 2010:800) skärper lagstiftningen 2018 gällande rektors ansvar för hantering av elevers skolfrånvaro? Kan det även vara så att detta uppmärksammande påverkats, medvetet eller omedvetet, av de vindar som blåser gällande problematisk skolfrånvaro i samhället.

Effektiva insatser kräver stödjande strukturer

Studiens tredje och avslutande slutsats påvisar hur de stödjande strukturerna inte är tillräckliga gällande hantering av problematisk skolfrånvaro hos enskilda elever. I motsats till den stödjande struktur som beskrivs i både Tier-modellen (Gren Landell, 2020) och Kearneys (2008a) kriterium gällande användarvänlighet framkommer i studien hur utredningar tenderar likna samtal och uppföljningar dokumenteras godtyckligt. Däremot ses betydelsen av och tillämpas i arbetet med elever i problematisk skolfrånvaro såväl ett multidisciplinärt som ett relationellt tillvägagångssätt. Dessa skrivs båda fram i Tier-modellens (Gren Landell, 2020) gula nivå samt genom Kearneys (2008a) kriterium gällande betydelsen av att se skolfrånvaro ur olika perspektiv.

Utifrån studiens empiri går det att förstå Skollagen (SFS 2010:800) som å ena sidan verkar stödjande gällande hur utredning av elevers skolfrånvaro ska genomföras, å andra sidan inte stödjande nog gällande när utredning ska initieras. Såväl lärarlag som elevhälsoteam beskriver ett förfarande som väl överensstämmer med Skollagens intentioner gällande samverkan med elev och vårdnadshavare, däremot skiljer informanternas beskrivning av när utredning

initieras. En problematik kan därför skönjas gällande gränsvärde för utredning, vilket är en högst relevant fråga att ställa sig även på nationell nivå utifrån Skollagens formuleringar.

Skolinspektionen (2016a) belyser hur skolor i Sverige i likhet med denna studies resultat tillämpar en rad varierande insatser och åtgärder i arbetet med skolfrånvaro. Dessa insatser och åtgärder visar en tendens att vara enskilda och standardiserade framför att utformas systematiskt ur ett helhetsperspektiv. Att skolor tenderar tillämpa standardåtgärder ligger som grund för den skärpning i Skollagen (2010:800) som sker 2018 och rimligt är att fundera över hur utredningar som grundar för insatser och åtgärder genomförs. I studien framkommer hur utredningar mer tycks likna ett samtal än en systematisk strukturerad utredning. Detta i motsats till såväl studiens litteraturgenomgång (Borg & Carlsson Kendall, 2018; Gren Landell, 2018; SOU 2016:94) som teoridel (Gren Landell, 2020; Kearney, 2008a) där vikten av en systematisk utredning vid problematisk skolfrånvaro tydligt skrivs fram. Studien påvisar en samstämmighet gällande betydelsen av elevers och vårdnadshavares delaktighet i utredning av skolfrånvaro utifrån det mervärde ur ett närvaroperspektiv detta ger (jfr. Elliot och Place, 2019; Keppens och Spruyt, 2020). Det går däremot att anta att samtalen sker på bekostnad av den struktur en rutinbaserad utredning skulle bidra med. En rutinbaserad multidisciplinär utredning skapar förutsättningar för att återfinna utlösande eller vidmakthållande orsaker relaterade till elevers skolfrånvaro (jfr. Borg & Carlsson Kendall, 2018; Gren Landell, 2018, 2020; 2020:3; SOU, 2016:94). Detta motiverar frånvaroutredningar att stå på tre ben; det multidisciplinära, det rutinbaserade samt det relationella. Att reflektera kring hur väl skolors utredningar bidrar till att förklara och förstå en skolfrånvaro tycks vara en fråga att ställa sig utifrån denna studies empiri och litteraturgenomgång (jfr. Borg & Carlsson Kendall, 2018; Gren Landell, 2018, 2020; SOU, 2016:94).

Trots betydelsen av uppföljning av insatser och åtgärders effekt för elevens möjlighet till ökad skolgång och trots medvetenheten om den riskfyllda vägen tillbaka till skolan för eleven går det att anta att uppföljningsdelen inte får den uppmärksamhet den behöver. Är det så att uppföljning som fenomen betraktas styvmoderligt eller är det så att det saknas stödjande strukturer och tydliga rutiner för hur dessa ska genomföras? Gällande uppföljningars intervaller påvisar studien i likhet med såväl Tier-modellen (Gren Landell, 2020), Kearneys (2008a) tredje kriterium som Skolverket (2022d) vikten av flexibilitet då hög eller komplex skolfrånvaro kräver tät, kanske daglig, uppföljning. Däremot framkommer i studien erfarenheter av skilda dokumentationsformer gällande uppföljning av skolfrånvaro. Detta i motsats till såväl Tier-modellen (Gren Landell, 2020) som Borg och Carlsson Kendall (2018) vilka betonar betydelsen av en strukturerad uppföljning som utgår från utredningen och de insatser och åtgärder som genomförts.

Elevehälsans professioner varierar på skolorna (Törnsén, 2014; Skolverket, 2022c) såväl nationellt som i studiens empiri, oavsett ska utredning av skolfrånvaro ske i

samråd med elevhälsan (SFS 2010:800). De olika yrkeskategorierna inom elevhälsan utgör ett team genom ett gemensamt tänkande och samarbete (Hylander, 2016; Partanen, 2012; Socialstyrelsen, 2016) och även om olika professioner intar skilda perspektiv och arbetsätt riktas insatser mot främjande och förebyggande arbete (Hylander & Guvå, 2017; Runström Nilsson, 2017; Socialstyrelsen, 2016). I skolans arbete med elever i problematisk skolfrånvaro är den samlade elevhälsans kompetens och multiprofessionella sammansättning särskilt betydelsefull (Bühler et al., 2018). Denna uppfattning återspeglas i studiens empiri genom lärarlagen som uttrycker vikten av elevhälsoteamets stöd i arbetet med problematisk skolfrånvaro. Studiens intentioner var inte att belysa ur ett relationellt perspektiv. Värt att ha i åtanke är ändå värdet av elevers och vårdnadshavares delaktighet samt det mervärde i relationen det ger (jfr. Elliott & Place, 2019; Gren Landell, 2018; Keppens & Spruyt, 2020) även inom ramen för den struktur som hantering av problematisk skolfrånvaro kräver (Gren Landell, 2020).

Avslutande reflektioner

Att få klara skolan är den enskilt viktigaste skyddsfaktorn för ett barn i ett livsperspektiv visar såväl nationell som internationell forskning (Borg & Carlsson Kendall, 2018; Friberg et al., 2015; Gren Landell, 2018; Kearney et al., 2019; SKL, 2013; Socialstyrelsen, 2010). Skolfrånvaro är i allmänhet ett växande problem, en problematisk skolfrånvaro är det i synnerhet (Gren Landell, 2018). För enskilda barn och ungdomar innebär skolfrånvaro en riskfylld tillvaro där insatsen är deras framtid (Skolverket, 2021). Vikten av att det finns stödjande systematiska rutiner för uppmärksammande av skolfrånvaro är som mest betydelsefulla för dessa elever. Studiens resultat är därför glädjande utifrån det omfattande arbete som genomförts gällande kommunernas utarbetande av nya rutiner kring hantering av skolfrånvaro. Problematisk skolfrånvaro utgör ett särskilt komplext problem då orsaker, såväl enskilda som de i ömsesidig påverkan, återfinns inom skilda områden kring eleven. Skolan har ett ansvar att utreda skolfrånvaro och därigenom möjliggöra stödjande insatser oavsett var problematiken har sitt ursprung (Borg & Carlsson Kendall, 2018; Friberg et al., 2015; Kearney, 2008a, 2008b; Kearney et al., 2019; SKL, 2013; Socialstyrelsen, 2010). Denna process kräver såväl kunskap om som delat ansvar för skilda insatser för att möjliggöra skillnad i ett livsperspektiv för enskild elev. Därför är även studiens båda huvudmäns initiering till ökad samverkan med externa aktörer både betydelsefull och nödvändig. Studiens resultat utgör även grund för ett försiktigt antagande att elevers frånvaro framöver dels uppmärksammas i ett tidigt skede, dels att stödjande insatser från skilda discipliner når och fungerar stödjande för elever som befinner sig i en utsatt situation. Viktigt att ta i beaktning är dock betydelsen av att skolan tar samverkansansvaret eftersom skolan är den instans som står kvar för eleven över tid då andra instanser avslutar sina insatser.

Förslag till vidare forskning

Ytterligare forskning inom kunskapsområdet är välbehövligt. Studiens resultat påvisar brister gällande samverkan mellan skola och externa aktörer.

Denna brist på samverkan har även denna studies författare upprepade erfarenhet av. Eftersom insatser från Socialtjänst, Barn- och ungdomspsykiatri eller Barn- och ungdomshabilitering inte återfinns inom skolans ram är eleven i problematisk skolfrånvaro i behov av en fungerande samverkansinsats. Betydelsefullt för dessa elever är därför att ytterligare forskning riktas mot vilka hinder som finns för samverkan mellan skola och externa aktörer samt hur dessa hinder kan undanröjas.

Referenslista

- Borg, A. & Carlsson Kendall, G. (2018). *Utanförskap i skolan. Förebygg och åtgärda med Nytorpsmodellen*. Lund: Studentlitteratur.
- Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (Tredje upplagan). Stockholm: Liber.
- Bühler, M., Karlsson, A. & Österholm, T. (2018). *Lågaffektivt bemötande och problematisk skolfrånvaro*. Lund: Studentlitteratur.
- Denscombe, M. (2016). *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. (Tredje upplagan). Lund: Studentlitteratur.
- Elliott, & Place, M. (2019). Practitioner Review: School refusal: developments in conceptualisation and treatment since 2000. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 60(1), 4–15. Hämtad 20 september, 2022, från <https://doi.org/10.1111/jcpp.12848>
- Fox, L., Carta, J., Strain, P. S., Dunlap, G., & Hemmeter, M. L. (2010). Response to intervention and the pyramid model. *Infants and Young Children*, 23(1), 3–13. Hämtad 16 september, 2022, från <https://doi.org/10.1097/IYC.0b013e3181c816e2>
- Friberg, P., Karlberg, M., Sundberg Lax, I. & Palmér, R. (2015). *Hemmasittare och vägen tillbaka. Insatser vid långvarig frånvaro*. Ingarö: Columbus.
- Gren Landell, M. (2018). *Främja närvaro: Att förebygga frånvaro i skolan*. Stockholm: Natur & kultur.
- Gren Landell, M. (2020). *Att utreda närvaroproblem i skolan: sammanfattning av forskning och en praktisk vägledning*. Ifous rapportserie 2020:3. Hämtad 20 september, 2022, från <https://www.ifous.se/app/uploads/2020/05/202005-Ifous-Fokuserar-Nrvaroproblem-I.pdf>
- Gren Landell, M. (2021). *Samverkan och samordnat stöd vid närvaroproblem i förskola och skola: sammanfattning av forskning och en praktisk vägledning*. Ifous rapportserie 2021:2. Hämtad 6 oktober, 2022, från [202102-ifous-fokuserar-narvaroproblem-h.pdf](https://www.ifous.se/app/uploads/2021/10/202102-ifous-fokuserar-narvaroproblem-h.pdf)
- Grosche, M., & Volpe, R. J. (2013). Response-to-intervention (RTI) as a model to facilitate inclusion for students with learning and behaviour problems. *European Journal of Special Needs Education*, 28(3), 254–269. Hämtad 18 september, 2022, från <https://doi.org/10.1080/08856257.2013.768452>
- Hylander, I. (2016). Att leda och utveckla skolans elevhälsa. I M. Jarl., & E. Nihlfors. (Red.), *Ledarskap, utveckling, lärande: [grundbok för rektorer och förskolechefer]*. (s. 103-134). (1. utg.). Stockholm: Natur & kultur.

Hylander, I. & Guvå, G. (2017). *Elevhälsa som främjar lärande: om professionellt samarbete i retorik och praktik*. (Upplaga 1). Lund: Studentlitteratur AB.

Kearney, C.A. (2008a). An Interdisciplinary Model of School Absenteeism in Youth to Inform Professional Practice and Public Policy. *Educational Psychology Review*, 20(3), 257–282. Hämtad 10 september, 2022, från <https://doi.org/10.1007/s10648-008-9078-3>

Kearney, C.A. (2008b). School absenteeism and school refusal behavior in youth: A contemporary review. *Clinical Psychology Review*, 28(3), 451–471. Hämtad 10 september, 2022, från <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2007.07.012>

Kearney, C.A., Gonzálvez, C., Graczyk, P.A. & Fornander, M.J. (2019). Reconciling contemporary approaches to school attendance and school absenteeism: Toward promotion and nimble response, global policy review and implementation, and future adaptability (Part 2). *Frontiers in Psychology*, 10, 2605-2605. Hämtad 10 september, 2022, från <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.02605>

Kearney, C.A., & Graczyk, P. (2014). A Response to Intervention Model to Promote School Attendance and Decrease School Absenteeism. *Child & Youth Care Forum*, 43(1), 1–25. Hämtad 14 september, 2022, från <https://doi.org/10.1007/s10566-013-9222-1>

Keppens, G & Spruyt, B (2020). The impact of interventions to prevent truancy: A review of the research literature. *Studies in Educational Evaluation*, 65, 100840-. Hämtad 12 september, 2022, från <https://doi.org/10.1016/j.stueduc.2020.100840>

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. (Tredje [reviderade] upplagan). Lund: Studentlitteratur.

Partanen, P. (2012). *Att utveckla elevhälsa*. (1. uppl.) Östersund: Skolutvecklingarna Sverige.

Runström Nilsson, P. (2017). *Elevhälsa: samverka, förebygga, bygga*. (Första upplagan). Malmö: Gleerups.

SFS 2001:453. *Socialtjänstlag*. Hämtad 19 november, 2022, från Riksdagen, https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/socialtjanstlag-2001453_sfs-2001-453#K2

SFS 2010:800. *Skollagen*. Hämtad 28 september, 2022, från Riksdagen, https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skollag2010800_sfs-2010-80

SFS 2018:1197. *Lag om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter*. Hämtad 28 september, 2022, från Riksdagen, https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-20181197-om-forenta-nationernas-konvention_sfs-2018-1197

Skolinspektionen. (2015:05). *Elevhälsa. Elevers behov och skolans insatser*. Hämtad 25 september, 2022, från <https://www.skolinspektionen.se/globalassets/02-beslut-rapporter-stat/granskningsrapporter/tkg/2015/elevhalsa/elevhalsa.pdf>

Skolinspektionen. (2016a). *Omfattande ogiltig frånvaro i Sveriges grundskolor*. Stockholm: Skolinspektionen. Hämtad 17 september, 2022, från <https://www.skolinspektionen.se/globalassets/02-beslut-rapporter-stat/granskningsrapporter/tkg/2016/langvarig-franvaro/omfattande-ogiltig-franvaro-kvantitativ-rapport.pdf>

Skolinspektionen. (2016b). *Omfattande frånvaro. En granskning av skolors arbete med omfattande frånvaro*. Hämtad 17 september, 2022, från <https://www.skolinspektionen.se/globalassets/02-beslut-rapporter-stat/granskningsrapporter/tkg/2016/omfattande-franvaro/omfattande-franvaro--slutrappport.pdf>

Skolverket. (2012). *Arbetet med att främja närvaro och att uppmärksamma, utreda och åtgärda frånvaro i skolan: för grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan*. Stockholm: Skolverket.

Skolverket. (2020). *Barnkonventionen i skolan*. Hämtad 1 oktober, 2022, från <https://www.skolverket.se/regler-och-ansvar/barnkonventionen>

Skolverket. (2021). *Nationell kartläggning av elevfrånvaro. De obligatoriska skolformerna samt gymnasie- och gymnasiesärskolan*. Hämtad 25 september, 2022, från <https://www.skolverket.se/getFile?file=8573>

Skolverket. (2022a). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2022*. Hämtad 26 september, 2022, från <https://www.skolverket.se/getFile?file=9718>

Skolverket. (2022b). *Frånvaro i skolan*. Hämtad 20 september, 2022, från <https://www.skolverket.se/regler-och-ansvar/ansvar-i-skolfragor/franvaro-i-skolan>

Skolverket. (2022c). *Elevhälsa*. Hämtad 21 september, 2022, från <https://www.skolverket.se/regler-och-ansvar/ansvar-i-skolfragor/elevhalsa>

Skolverket. (2022d). *Rekommendationer för arbetet med att främja närvaro samt förebygga och åtgärda frånvaro*. Hämtad 25 september, 2022, från <https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/rekommendationer/rekommendationer-framja-narvaro-och-forebygga-franvaro>

Skolverket. (2022e). *Skolfrånvaro är ett komplext ökande hot mot likvärdighet*. Hämtad 29 september, 2022 från www.skolverket.se/skolutveckling/forskning-och-utvarderingar/artiklar-om-forskning/skolfranvaro-ar-ett-komplext-okande-hot-mot-likvardighet

Socialstyrelsen. (2010). *Social rapport 2010*. Hämtad 18 september, 2022, från <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2010-3-11.pdf>

Socialstyrelsen. (2016). *Vägledning för elevhälsan*. ([3. uppl.]). Stockholm: Socialstyrelsen. Hämtad 24 september, 2022, från <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/vagledning/2016-11-4.pdf>

Statens offentliga utredningar (SOU) 2016:94. *Saknad! Uppmärksamma elevers frånvaro och agera*. Utbildningsdepartementet. Hämtad 15 september, 2022, från <https://www.regeringen.se/48d4f6/contentassets/77af60bb1e264076b19e879d53d5b58a/saknad-uppmarksomma-elevers-franvaro-och-agera-sou-201694.pdf>

Sveriges kommuner och landsting (SKL) (2013). *Vänd frånvaro till närvaro: guide för systematiskt skolnärvaroarbeta i kommuner*. Stockholm: Sveriges kommuner och landsting. Hämtad 14 september, 2022, från <https://skr.se/download/18.583b3b0c17e40e3038448c6e/1642425871593/7164-947-8.pdf>

Törnsén, M. (2014). *Rektor, elevhälsan och elevers lärande och utveckling*. Skolverket. Hämtad 15 september, 2022, från <https://www.skolverket.se/getFile?file=3290>

Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Hämtad 1 november, 2022, från https://www.vr.se/download/18.68c009f71769c7698a41df/1610103120390/Forskningsetiska_principer_VR_2002.pdf

Vetenskapsrådet. (2017). *God forskningssed*. (Rev. uppl.). Hämtad 1 november, 2022, från https://www.vr.se/download/18.2412c5311624176023d25b05/1555332112063/%20God-forskningssed_VR_2017.pdf

Bilaga 1. Informationsbrev

Examensarbete om problematisk skolfrånvaro

Vi heter Ulrika Magnusson och Monica Martinsson och vi studerar sista terminen till specialpedagoger vid Umeå universitet. Examensarbete utgör den avslutande delen av utbildningen och vi har valt att rikta det mot problematisk skolfrånvaro. Skolfrånvaro är ett växande nationellt och internationellt problem som ger konsekvenser för både elever och samhälle (Gren Landell, 2018). För enskilda barn och ungdomar innebär skolfrånvaro ett riskfyllt varande där insatsen är deras framtid. Den enskilt viktigaste skyddsfaktorn för barns framtida hälsa och möjligheter är att få klara skolan (Borg & Carlsson Kendall, 2018; Friberg, Karlberg, Sundberg Lax & Palmér, 2015; Kearney, Gonzálvez, Graczyk, & Fornander, 2019; Socialstyrelsen, 2010; Sveriges kommuner och Landsting, 2013) och ju tidigare eleven hamnar i skolfrånvaro desto högre risk för negativa effekter i ett livsperspektiv (Socialstyrelsen, 2010).

Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att beskriva och analysera de uppfattningar och erfarenheter huvudman, elevhälsoteam och lärare har gällande rutiner och tillvägagångssätt vid elevers problematiska skolfrånvaro i grundskolans yngre åldrar.

Frågeställningar:

- Vilka uppfattningar och erfarenheter har huvudman, elevhälsoteam och lärare gällande utredning, insatser och åtgärder samt uppföljning av problematisk skolfrånvaro i årskurs F-6?
- Vilka uppfattningar och erfarenheter har huvudman, elevhälsoteam och lärare gällande samverkan kring problematisk skolfrånvaro i årskurs F-6?

Genomförande

Studien genomförs i två kommuner sker med en av oss, på plats och tid enligt överenskommelse. Intervjun är beräknad att ta ungefär 60 minuter och kommer att spelas in i för att skapa förutsättningar för en rättvis analys. Inga kommuner, skolor eller personnamn kommer stå utskrivna i arbetet och inspelningen raderas när arbetet är godkänt. Slutprodukten mailas ut när den godkänts av examinator och kommer även att publiceras på Umeå Universitets plattform, Diva. Vid intervjun kommer du att få lämna samtycke till deltagande i studien.

Bilaga 2. Samtyckesblankett

Samtycke till deltagande i studien om problematisk skolfrånvaro

Nedan ger du ditt samtycke till att delta i studien som syftar till att skapa förståelse för vilka erfarenheter och uppfattningar som finns gällande rutiner och tillvägagångssätt vid elevers problematiska skolfrånvaro i årskurserna F-6. Läs igenom detta noggrant och ge sedan ditt medgivande genom att skriva under med din namnteckning längst ned.

Medgivande:

- Jag har tagit del av informationen kring studien om problematisk skolfrånvaro och är medveten om hur den kommer att gå till och den tid den tar i anspråk.
- Jag har fått tillfälle att få mina frågor angående studien besvarade innan studien påbörjas och vet vem jag ska vända mig till med frågor.
- Jag deltar i denna studie helt frivilligt och har blivit informerad om att mina data kommer att avidentifieras, varför jag har blivit tillfrågad att delta och vad syftet med mitt deltagande är.
- Jag är medveten om att jag när som helst under studiens gång kan avbryta mitt deltagande utan att jag behöver förklara varför.
- Jag ger mitt medgivande till Umeå universitet att lagra och bearbeta den information som insamlas under studien.
- Jag ger detta medgivande förutsatt att endast medverkande forskare och berörda som är knutna till studien, eller granskande forskare, kommer att ta del av det insamlade materialet.

.....

.....

Ort och datum

Namnteckning

Bilaga 3. Intervjuguide Huvudman

Syfte

Syftet med studien är att beskriva och analysera de uppfattningar och erfarenheter huvudman, elevhälsoteam och lärare har gällande rutiner och tillvägagångssätt vid elevers problematiska skolfrånvaro i grundskolans yngre åldrar.

Uppvärmningsfrågor:

- Antal år på tjänsten som grundskolechef?
- Vad innebär problematisk skolfrånvaro för dig?

Skolfrånvaro är ett växande nationellt och internationellt problem som ger konsekvenser för både elever och samhälle.

- Hur återspeglas det i kommunens kompetensutveckling kring arbetet med frånvaro?

Tema 1

1. Huvudmans, elevhälsoteams och lärares uppfattningar och erfarenheter gällande utredning av problematisk skolfrånvaro.

En elev med hög frånvaro löper stor risk att inte klara skolans kunskapskrav.

- Beskriv kommunens riktlinjer och rutiner för hur arbetet med frånvaro i den obligatoriska skolan ska bedrivas?
 - Följdfråga: Hur håller sig huvudman informerad om skolors utredningar gällande skolfrånvaro?
- Vilket stöd och hjälp erbjuds skola och rektor från huvudmannanivå vad gäller arbetet med utredning av frånvaro?
- Vilken är din erfarenhet och uppfattning vad gäller vad som är särskilt viktigt i en utredning av skolfrånvaro?

Tema 2

2. Huvudmans, elevhälsoteams och lärares uppfattningar och erfarenheter gällande åtgärdande insatser vid problematisk skolfrånvaro.

Skolplikten innebär att kommunen ser till att eleverna fullgör sin skolgång.

- Vad är din erfarenhet och uppfattning kring det stöd huvudman kan vara för kommunens skolor vad gäller åtgärdande insatser för elever som är i problematisk skolfrånvaro?
- Vad är din erfarenhet och uppfattning kring vad som gör en åtgärd mer eller mindre lyckad och kan leda till ökad skolnärvaro?

Tema 3

3. Huvudmans, elevhälsoteams och lärares uppfattningar och erfarenheter gällande uppföljning av problematisk skolfrånvaro.

- Hur följer ni på huvudmannanivå upp fall av problematisk skolfrånvaro på kommunens skolor?
- Vilka erfarenheter och uppfattningar har du om uppföljningens betydelse på såväl skol- som huvudmannanivå?

Tema 4

4. Huvudmans, elevhälsoteams och lärares uppfattningar och erfarenheter gällande samverkan kring problematisk skolfrånvaro.

- Vilka erfarenheter och uppfattningar har du vad gäller samverkan mellan skolans elevhälsoteam och skolans lärare vad gäller problematisk skolfrånvaro?
- Vilka erfarenheter och uppfattningar har du vad gäller samverkan mellan dig och skolans elevhälsoteam vad gäller problematisk skolfrånvaro?
- Vilka erfarenheter och uppfattningar har du vad gäller samverkan med externa aktörer vad gäller problematisk skolfrånvaro?

Bilaga 4. Intervjuguide Elevhälsoteam

Syfte

Syftet med studien är att beskriva och analysera de uppfattningar och erfarenheter huvudman, elevhälsoteam och lärare har gällande rutiner och tillvägagångssätt vid elevers problematiska skolfrånvaro i grundskolans yngre åldrar.

Uppvärmningsfrågor:

- Vilka olika yrkeskategorier representeras i elevhälsoteamet?
- Vad innebär problematisk skolfrånvaro för dig?

Skolfrånvaro är ett växande nationellt och internationellt problem som ger konsekvenser för både elever och samhälle.

- Hur återspeglas det i kommunens kompetensutveckling kring arbetet med frånvaro?

Tema 1

1. Vilka uppfattningar och erfarenheter har huvudman, elevhälsoteam och lärare gällande utredning av problematisk skolfrånvaro?

En elev med hög frånvaro löper stor risk att inte klara skolans kunskapskrav.

- Beskriv kommunens riktlinjer och rutiner för hur arbetet med frånvaro i den obligatoriska skolan ska bedrivas?
- Hur ser skolans lokala rutiner ut gällande arbete med att främja närvaro och förebygga frånvaro?
- När initieras utredning kring en elevs frånvaro och av vem?
- Beskriv hur en utredning kan gå till.
 - Vilka deltar?
 - Hur sker dokumentationen? Vem ansvarar?
- Vilken är din erfarenhet och uppfattning vad gäller vad som är särskilt viktigt i en utredning av skolfrånvaro?

Tema 2

2. Vilka uppfattningar och erfarenheter har huvudman, elevhälsoteam och lärare gällande åtgärdande insatser vid problematisk skolfrånvaro?
- Beskriv tillvägagångssättet på din skola när det gäller vilka insatser och åtgärder som ska sättas in för att öka närvaron.
- Vad är din erfarenhet och uppfattning kring vad som gör en åtgärd mer eller mindre lyckad och kan leda till ökad skolnärvaro?

Tema 3

3. Vilka uppfattningar och erfarenheter har huvudman, elevhälsoteam och lärare gällande uppföljning av problematisk skolfrånvaro?
- Beskriv hur och hur ofta uppföljning sker av insatser och åtgärder:
 - Vilka deltar?
 - Hur dokumenteras uppföljningen och vem ansvarar?
 - Vem ansvarar för att uppföljningen sker?
 - Hur ser intervallet ut mellan uppföljning.
- Vilka erfarenheter och uppfattningar har ni om uppföljningens betydelse?

Tema 4

4. Vilka uppfattningar och erfarenheter har huvudman, elevhälsoteam och lärare gällande samverkan kring problematisk skolfrånvaro?
- Vilka erfarenheter och uppfattningar har ni kring samverkan med skolans lärare vad gäller problematisk skolfrånvaro?
- Vilka erfarenheter och uppfattningar har ni kring samverkan med huvudman vad gäller problematisk skolfrånvaro?
- Vilket stöd skulle ni önska från huvudman vad gäller problematisk skolfrånvaro?
- Vilka erfarenheter och uppfattningar har ni vad gäller samverkan med externa aktörer vad gäller problematisk skolfrånvaro?

Bilaga 5. Intervjuguide Lärarlag

Syfte

Syftet med studien är att beskriva och analysera de uppfattningar och erfarenheter huvudman, elevhälsoteam och lärare har gällande rutiner och tillvägagångssätt vid elevers problematiska skolfrånvaro i grundskolans yngre åldrar.

Uppvärmningsfrågor:

- Vilka olika yrkeskategorier representeras i arbetslaget?
- Vad innebär problematisk skolfrånvaro för dig?

Skolfrånvaro är ett växande nationellt och internationellt problem som ger konsekvenser för både elever och samhälle.

- Hur återspeglas det i kommunens kompetensutveckling kring arbetet med frånvaro?

Tema 1

1. Vilka uppfattningar och erfarenheter har huvudman, elevhälsoteam och lärare gällande utredning av problematisk skolfrånvaro?

En elev med hög frånvaro löper stor risk att inte klara skolans kunskapskrav.

- Beskriv kommunens riktlinjer och rutiner för hur arbetet med frånvaro i den obligatoriska skolan ska bedrivas
- Hur ser skolans lokala rutiner ut gällande arbete med att främja närvaro och förebygga frånvaro?
- När initieras utredning kring en elevs frånvaro och av vem?
- Beskriv hur en utredning kan gå till.
 - Vilka deltar?
 - Hur sker dokumentationen? Vem ansvarar?
- Vilken är din erfarenhet och uppfattning vad gäller vad som är särskilt viktigt i en utredning av skolfrånvaro?

Tema 2

2. Vilka uppfattningar och erfarenheter har huvudman, elevhälsoteam och lärare gällande åtgärdande insatser vid problematisk skolfrånvaro?
- Beskriv tillvägagångssättet på din skola när det gäller vilka insatser och åtgärder som ska sättas in för att öka närvaron.
- Vad är din erfarenhet och uppfattning kring vad som gör en åtgärd mer eller mindre lyckad och kan leda till ökad skolnärvaro?

Tema 3

3. Vilka uppfattningar och erfarenheter har huvudman, elevhälsoteam och lärare gällande uppföljning av problematisk skolfrånvaro?
- Beskriv hur och hur ofta uppföljning sker av insatser och åtgärder:
 - Vilka deltar?
 - Hur dokumenteras uppföljningen och vem ansvarar?
 - Vem ansvarar för att uppföljningen sker?
 - Hur ser intervallet ut mellan uppföljning.
- Vilka erfarenheter och uppfattningar har ni om uppföljningens betydelse?

Tema 4

4. Vilka uppfattningar och erfarenheter har huvudman, elevhälsoteam och lärare gällande samverkan kring problematisk skolfrånvaro?
- Vilka erfarenheter och uppfattningar har ni kring samverkan med skolans elevhälsoteam vad gäller problematisk skolfrånvaro?
- Vilka erfarenheter och uppfattningar har ni kring samverkan med huvudman vad gäller problematisk skolfrånvaro?
- Vilket stöd skulle ni önska från skolans elevhälsoteam samt huvudman vad gäller problematisk skolfrånvaro?
- Vilka erfarenheter och uppfattningar har ni vad gäller samverkan med externa aktörer vad gäller problematisk skolfrånvaro?